Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto X., št. 16 („JUTRO“ št. 95a) Ljubljana, ponedeljek 27. aprila 1942-XX Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26

Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj — Naroča se posebej in velja mesečno L. 2.50 Za inozemstvo L 3.80

Rokopisi se ne vračajo — Oglasi po tarifu

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Intensa attività aerea

Elementi nemici in ripiego nella Cirenaica — Cinque velivoli abbattuti, numerosi altri distrutti al suolo

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 26 aprile il suguente bollettino di guerra n. 694:

Sul fronte di cirenaico, una nostra azione esplorazione in forze ha costretto elementi nemici al ripiegamento. Un »Hurricane« che tentave un attacco a volo radente su unità del nostro schieramento avanzato è precipitato, colpito dal fuoco delle artiglierie contraeree; un secondo apparecchio è stato pure distrutto dalle batterie della difesa di Bengasi durante un' incursione notturna che non ha avuto conseguenze.

Formazioni italiane e germaniche hanno bombardato con successo il porto di Tobruk ed altri centri delle retrovie nemiche incendiando numerosi velivoli al suolo e abbattendo in combattimento un »Bristol Blenheim«.

Il martellamento delle basi aero-navali di Malta è continuato con intensità; importanti obiettivi sono stati efficacemente inquadrati. Nel cielo dell'isola, ad opera della caccia tedesca, l'aviazione inglese ha perduto due »Spitfire«.

Intenzivno delovanje letalstva

Sovražni oddelki na umiku v Cirenaiki — Pet sovražnih letal sestreljenih, mnogo drugih uničenih na tleh

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 26. aprila naslednje 694. vojno poročilo:

Na cirenaiški fronti so bili sovražni oddelki spričo večje akcije naših izvidniških sil prisiljeni k umiku.

Letalo tipa »Hurricane«, ki je skušalo v nizkem poletu napasti naše prednje postojanke, je sestrelilo protiletalsko topništvo s svojim ognjem. — Baterije protiletalske obrambe Bengazija so sestrelile še eno letalo pri nočnem sovražnem letalskem napadu, ki pa ni imel nikakega uspeha.

Skupine italijanskih in nemških letal so uspešno bombardirale tobruško luko in druga središča sovražnega zaledja in so zažgale mnogo letal na tleh ter v borbi sestrelilo letalo tipa »Bristol Blenheim«.

Intenzivno so se nadaljevali letalski napadi na letalska in pomorska oporišča na Malti. Važni objekti so bili učinkovito zadeti. Angleško letalstvo je v spopadih z nemškimi lovci nad otokom izgubilo dve letali tipa »Spitfire«.

General Cavallero v Zagrebu

Zagreb, 26. apr. s. Včeraj zjutraj je prispel v Zagreb načelnik italijanskega generalnega štaba general Cavallero v spremstvu generala Roatte. Pripeljala sta se z letalom. Na letališču so ju pozdravili odpravnik poslov italijanskega poslaništva v Zagrebu prof. Giustiniani, načelnik italijanske vojaške misije general Oxilia in druge diplomatske, konzularne, vojaške in fašistične osebnosti, maršal Kvaternik, zunanji minister Lorković in mnogi drugi hrvatski predstavniki, nemški general Gleise-Horstenau in skupina višjih oficirjev.

Sprejemi pri Duceju

Rim, 26. aprila. s. Duce je snoči v Beneški palači sprejel nadaljnjo skupino pokrajinskih zveznih tajnikov, ki so mu v prisotnosti članov naconlnega direktorija fašistične stranke poročal o svojem delovanju. Na sestanku so bili pokrajinski tajniki iz Coma, Pavije in Milana. Sestanek je trajal od 17. do 20.

Rim, 26. aprila. s. Duce je na predlog Tajnika stranke imenoval za Podtajnika stranke fašista Marija Farmesija Novi Podtajnik stranke je star šele 32 let. V fašistično stranko je bil vpisan 21. aprila 1928. Bil je prostovoljec v Vzhodni Afriki, v Španiji in sedanji vojni. Bil je za svoje vojaške zasluge trikrat odlikovan. Opravljal je že posle inspektorja stranke. Novi Podtajnik stranke bo vodil politično tajništvo.

Živahne akcije nemškega letalstva

Uničevanje prometnih zvez v sovjetskem zaledju — Zaporni ogenj nemškega topništva v srednjem odseku vzhodnega bojišča

Berlin, 26. apr. s. Na južnem odseku bojišča in na Krimu so bile včeraj le manjše vojne operacije. Nemške čete so se omejile na to, da so ohranile stik s sovražnikom z nekaj lokalnimi ofenzivnimi akcijami, s katerimi so si zboljšale svoje postojanke in omajale sovražni odpor. Pri teh spopadih so bile sovjetskim četam prizadete znatne izgube in velika materijalna škoda. Na sovjetskih utrjenih postojankah so nemške napadalne čete uničile 28 metalcev plamenov.

Letalske sile so v četrtek in petek razvile znatno delovanje v vseh odsekih bojišča. Velike skupine bojnih letal so bombardirale zlasti važne vojaške naprave v srednjem odseku, nadalje zbirajoče se sovražne čete, avtomobilske parke, letališča in objekte sovražne oskrbe. Razdejani so bili štirje železniški vlaki, med njimi en vlak z municijo, v katerem je nastalo več silnih eksplozij. Nadaljnjih 25 vlakov je bilo zadetih in hudo poškodovanih.

Ofenzivne operacije sovjetskih čet v srednje odseku bojišča so se popolnoma izjalovile ob hudem zapornem ognju nemškega topništva.

S finskega bojišča

Helsinki, 26. apr. s. Finsko vrhovno poveljništvo beleži v svojem sinočnjem komunikeju, da so nemške in finske čete v severnem odseku bojišča v vzhodni Kareliji v zadnjih 24 urah odbile 6 večjih sovjetskih napadov. Na ta način so se popolnoma izjalovili poskusi sovjetskih sil, da bi prodrle med zavezniške postojanke. Sovražnik se je moral naglo umakniti in je pustil na bojišču 600 padlih.

Južno od reke Svira je manjša skupina finskih izvidniških letal napadla dva lahka sovjetska bombnika. Po kratki borbi sta bili obe sovjetski letali sestreljeni, finska letala pa so se brez izgub vrnila na svoje oporišče.

Na ostalih bojiščih so se operacije omejile na delovanje izvidniških oddelkov.

S področja madžarske vojske na vzhodu

Budimpešta, 26. apr. s. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da so oddelki madžarske vojske v zadnjih dneh uspešno izvršili vrsto napadalnih izvidniških operacij, druge madžarske čete pa so očistile zasedeno ozemlje izoliranih sovražnih skupin. Preiskale so obširne pokrajinske gozdove in na nekaterih točkah uničile skupine partizanov, ki so se jim uprle. Madžarske čete so imele pri tem neznatne izgube.

Švicarski list o možnosti nove fronte

Ženeva, 26. aprila. s. »La Suisse« je objavila članek, v katerem razpravlja o možnosti, da bi zavezniki ustvarili drugo fronto. Pri tem opozarja na razliko med željami in resničnimi možnostmi. Problem druge fronte je teoretično enostaven. Na zapadu Evrope je treba ustvariti novo bojišče, ki bo lahko vezalo nase del oboroženih sil osi, treba je namreč izkrcati ob obalah zapadne Evrope velike sile, doseči premoč v zraku in hkratu zagotoviti si zadostno tonažo za oskrbo tega bojišča. Angleži pa, ugotavlja list, niso dosegli letalske premoči in tudi nimajo na razpolago zadostne tonaže, da bi lahko uspešno izvedli take operacije. Posebno to drugo vprašanje povzroča odgovornim krogom v Angliji in Severni Ameriki velike skrbi in lord Beaverbrook je v govoru, ki ga je imel pred kratkim v New Yorku, izjavil, da so zaveznikom sedaj bolj kakor vse drugo potrebne predvsem ladje. Dokler ne bo kriza tonaže rešena, bo ostal problem druge fronte utopija. Rusija se ne bo mogla zanesti na to, da bodo zavezniki začeli veliko ofenzivo v zapadni Evropi, da bi olajšali pritisk na vzhodnem bojišču in prisilili os, da postavi na to drugo bojišče večje kontingente svojih sil.

Nova nemška lovska letala

Berlin, 26. apr. s. Že na vseh bojiščih so se v zadnjem času sijajno izkazali novi nemški lovci tipa »F. W. 190«. Opremljeni so z zvezdnatim motorjem »BMW«, ki je izredno močan. Načrt za te motorje je sestavil inž. Tank, ki je zasnoval tudi motorje za vojna letala in za letala z velikim akcijskim radijem tipa »FW 189«. Nova lovska letala so izredno nagla, vendar je mogoče z njimi izredno lahko manevrirati. Letala so močno oborožena s strojnicami in topovi najnovejšega izdelka. Ta letala so postala najhujše nemško letalsko orožje. Opremljena so tudi s posebnimi vozili, da lahko pristajajo in se dvigajo s tal tudi v najtežjih okoliščinah.

Francosko priznanje slovaške republike

Bratislava, 26. apr. s. Službeno je bilo objavljeno, da je vlada v Vichyju de iure priznala slovaško republiko.

Danski kralj okreval

Berlin, 26. apr. d. Iz Kodanja javljajo, da je danski kralj Kristijan, ki je bil dalje časa bolan, že popolnoma okreval in pričel običajne izprehode na konju po danski prestolnici.

Poplave v južni Srbiji

Sofija, 26. apr. s. Iz Pirota na bolgarsko-srbski meji poročajo, da je Nišava prestopila bregove ter preplavila mesto in velik del okolice. Nad 200 hiš je pod vodo. Oblasti so odredile evakuacijo prebivalstva.

SPLOŠEN ANGLEŠKI UMIK V BIRMI

Angleške in kitajske čete se bodo umaknile za nadaljnjih 100 km v notranjost dežele

Bern, 26. apr. s. Po vesteh iz ameriškega vira je general Stimwell, ki poveljuje zavezniškim silam na fronti v Birmi, odredil splošen umik. Angleške in kitajske čete se bodo umaknile nadaljnjih 100 km v notranjost dežele.

Šanghaj, 26. apr. Po informacijah iz zanesljivega vira postaja v Čungkingu nerazpoloženje nasproti angleškim vojaškim oblastem zmerom jačje. Angležem očitajo, da niso v zadostni meri sodelovali s kitajskimi četami v Birmi, kar je izzvalo vrsto porazov kitajskih sil, ki so bile osamljene in so se morale boriti v najtežjih okoliščinah. Vlada v Čungkingu je v smislu dogovora z Angleži poslala v Birmo velike kontingente svojih sil, toda Angleži jih niso opremili z vsemi vojnimi potrebščinami, kakor so obljubili. V petih letih borbe proti Japonski je Kitajska izgubila svoja najbolj industrijalizirana področja. Zaradi tega se je njena odpornost silno zmanjšala. Angleži in Američani so ji obljubili vojne in industrijske potrebščine, da bi nadomestila te izgube, toda ostalo je le pri obljubah.

Medtem je »Asahi Šimbun« objavil poročilo iz Kantona, da skuša kitajska vlada izkoristiti angleške poraze v vzhodni Aziji in si zagotoviti popolno kontrolo nad Birmo. Odkar so kitajske čete prispele v Birmo, se je v političnih krogih v Čungkingu pričela kampanja, s katero so skušali dokazati, da ima Čangkajškova Kitajska že iz časov pred vojno, posebno pa še iz geopolitičnih in rasnih razlogov, ki so se jasno pokazali v sedanji vojni, pravico do te dežele. Isti list pravi, da je Anglija, čeprav nerada, vladi v Čungkingu dejansko tudi že priznala popolno kontrolo nad prometom v Birmi. (Piccolo.)

K potopitvi angleške nosilke letal „Hermes“

Tokio, 26. apr. s. Listi so včeraj objavili prve slike o potopitvi angleške nosilke letal »Hermes«, ki je bila potopljena ob vzhodni obali Cejlona. Slike so zelo jasne in kažejo posamezne faze potapljanja angleške nosilke letal, ki so jo japonska letala napadala vse do trenutka, ko je izginila pod vodo.

Mandžurski zunanji minister

Hsingking, 26. apr. s. V okviru mandžurske vlade je bil z 20. aprilom ukinjen posebni oddelek za zunanje zadeve pri ministrskem predsedništvu, ustanovljeno pa je bilo posebno ministrstvo za zunanje zadeve. Za zunanjega ministra je bil imenovan Vejhuančang, ki je bil doslej predsednik ukinjenega oddelka ministrskega predsedništva za zunanje zadeve.

Prepoved prodaje pnevmatik v Indiji

Bangkok, 26. apr. s. Radio v New Delhiju je objavil, da so zaradi ojačene narodne obrambe v Indiji z včerašnjim dnem prepovedali svobodno prodajo pnevmatik.

Vojna v Cirenaiki se nadaljuje brez oddiha

Angleška prizadevanja za obvladanje Sredozemlja doslej še niso rodila stvarnega uspeha

Operacijsko področje, 26. apr. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Kakor na vsaki drugi fronti tudi v Cirenaiki vojna ne pozna odmora, kadar se pravo vojno delovanje omejuje na pregrupacijska gibanja, na ojačenje postojank in na brze izvidniške akcije na »zemlji brez gospodarja«, ki jim je namen, nadzirati morebitne sovražnikove pokrete ali verjetne spremembe v številu in kakovosti sovražnih sil na fronti, skratka, kadar vlada navidezen mir med nasprotnima črtama. V vsakem trenutku, čeprav uradna poročila navajajo, da se ni zgodilo nič posebnega ali da gre za normalna delovanja patrol, prepaja zaledje neprekosljiva vnema in se razširja na tista živčna središča delavnosti, iz katerih izvirajo potrebne in celo neobhodno potrebne postavke za pravo vojaško akcijo.

Na afriški fronti z njenimi posebnimi, po naravi danimi terenskimi pogoji, z njenimi širnimi razdaljami in predvsem zaradi strateške važnosti tega ozemlja ta vnema ni poznala nikoli odmora. Iz umljivih razlogov ni oportuno, da bi navajali naše prejšnje in sedanje priprave, lahko pa navedemo sovražne priprave na podlagi poročil, ki jih dajejo izvidnice ali pa izvirajo iz drugih virov in ki dokazujejo, da angleško poveljništvo ni štedilo z nobenimi napori, da bi svojo organizatorno delo dovedlo do najvišjega razvoja in do najvišje uspešnosti, kar po drugi strani dokazuje važnost, ki jo sovražnik pripisuje temu širnemu odseku svetovnega konflikta. Med činitelji, ki so posebno ugodni temu organizatornemu delu za angleškimi črtami, je bližina Egipta. Predvsem ima ta dežela svoje lastne mere in čeprav jih potrebuje za svoje lastno prebivalstvo, uporablja tuja vojska, ki ima tukaj svoje središče, kakor prava okupacijska vojska vsak pripomoček, da se polasti vsega, kar ji je sami potrebno. Razen tega je Egipt po svojem strateškem položaju že od začetka vojne postal naravno oporišče za pregrupacije sil ne samo v Afriki, temveč za ves srednji vzhod. Posledica te pomembne funkcije Egipta je ta, da je angleško poveljništvo tvegalo in bo še tvegalo vsak napor za obrambo dežele. Iz tega izvira pa tudi veliki pomen vojne, ki se bije na afriški fronti ali točneje na sredozemski fronti. Organizatorni napori Anglosasov so seveda v sorazmerju z važnostjo tega bojišča. Spočetka so se stekale dobave iz Anglije v Egipt skozi Sredozemlje. Bili so to časi, ko je angleška propaganda za vsak konvoj, ki je prečkal Sredozemsko morje, poveličevala na ves glas in v vseh jezikih nesporno gospostvo Anglije nad tem morjem, ko pa so potopitve ladij »Arc Royal«, »Bacham«, »Galatea«, »Neptune« in drugih manjših ladij ter poškodbe drugih velikih in majhnih ladij dokazale nasprotno, so začeli iskati manj dragih poti, namreč okoli afriškega ozemlja. Potrebščine, ki jih pošiljajo po tej poti, se iztovarjajo na raznih točkah vzdolž Sueškega prekopa z uporabo tistega materiala, ki ga je tedaj še nevtralna Amerika brezvestno pošiljala svoji bodoči zaveznici. Čeprav so se na novi poti ladijske izgube zmanjšale, ima ta pot velik nedostatek zavoljo svoje dolžine, toda druge izbire ni bilo. Dobave morajo na vsak način doseči svoje razdelilno oporišče, zlasti pa po neprestanih uspehih japonskega orožja v spodnji Afriki.

Japonska intervencija je znatno povečala potrebo obrambe Egipta, kajti od te strateške točke zavisi velik del obrambe na Srednjem vzhodu, ki bi moral biti predzidje obrambe Indije in barikada, ki naj bi bila sposobna preprečiti, da bi se sile osi združile, končno pa tudi področje za ustvaritev morebitne druge fronte, ki jo Rusija zahteva od Anglosasov. Katera nevarnost je Egiptu najbližja in največja? Afriška fronta. Iz tega razloga je angleško poveljništvo podvzelo vse, da bi spravilo na afriško fronto vse mogoče sile. Od začetka vojne ni te fronte zanemarilo niti za trenutek. Ko je bilo zavoljo vojne v vzhodni Aziji angleško poveljništvo prisiljeno, da umakne indijske in avstralske oddelke, jih je nadomestilo z oddelki, ki so prišli povečini iz Anglije same. Poti, po kateri pošilja zaloge iz Aleksandrije proti raznim operacijskim področjem, so tri. Prva je pomorska, po kateri se razvija zelo previdna mala plovba med delto Nila, Marsa Matruhom in Tobrukom, druga avtomobilska teče iz Aleksandrije vzdolž obale, in tretja železniška, ki je prihajala nekoč do Marsa Matruha in so jo sedaj podaljšali. Tej zadnji poti je angleško poveljništvo posvetilo in posveča največjo skrb. Zato jo je smatrati za najuspešnejšo med dovoznimi potmi v sprednje črte. Problem največjega izkoriščanja te železnice je stopil v ospredje že ob začetku vojne in so ga deloma rešili. Ta proga je danes zvezana z egiptskim železniškim omrežjem tako, da morejo dovozi doseči fronto iz vsake točke v deželi in preko nje. Na poti, ki je dolga približno 500 km, uporabi konvoj približno 30 ur. Ta prevozna pot, ki jo je bilo mogoče uresničiti predvsem zavoljo bližine Egipta, je dozdevno težko ranljiva, ker nima nobenih posebnih gradbenih del. Proga teče po velikem delu neposredno preko trdih in ravnih marmariških tal. Ta neranljivost pa je postala le navidezna zavoljo spretnosti in poguma pilotov osnih letalskih sil, ki prihajajo zelo pogosto do izhodišča te železniške proge, do Aleksandrije, in povzročajo često zmešnjavo na tej za sovražnika tako dragoceni poti. Napori angleškega poveljništva v organizacijskem delu dokazujejo velik pomen, ki ga ima afriško bojišče v okviru celotnega konflikta. Naša poveljništva so si bila o tem vedno na jasnem in ne gre torej za noben nov ali nepričakovan element. To je tako res, da so sile angleškega imperija, čeprav so naša dovozna izhodišča daleč od operacijskega področja in uporablja sovražnik velika sredstva, še danes zavite v afriški pesek kakor v prvih dneh vojne in sanjajo o prazni utvari zmage.

Angleške in ameriške izgube na morju

postajajo čim dalje bolj občutne in nenadomestljive

Rim, 26. apr. s. Glede na položaj, v katerem je ta čas britska trgovinska mornarica zavoljo silnega porasta števila potopljenih ladij, zlasti v zadnjih treh mesecih, pripominja »Daily Herald«, da zbuja to v angleški javnosti veliko zaskrbljenost. Ta zaskrbljenost se izraža tudi v morali posadk, ki smatrajo svoj povratek s kakšne kratke plovbe po Atlantiku za čimdalje bolj problematičen. Nezadovoljnost postaja tem večja, ker so mornarji prisiljeni vkrcavati se na stare ladje, ki jih »Daily Herald« označuje kot »grde mišnice«.

List »Daily Telegraph« pa je objavil zanimive podatke o izgubah angleške in ameriške tonaže. Po njegovih navedbah je Anglija, ki je imela ob začetku vojne 21 milijonov ton trgov. brodovja, izgubila doslej okrog 10 mil. ton, ki jih je bilo mogoče le za nekaj več ko tretjino nadomestiti z novimi gradnjami. Za Ameriko, nadaljuje list, je položaj še bolj kritičen, kajti začela je le s 7 milijoni ton brodovja in jih je velik del že izgubila v kratkem času.

Berlin, 26. apr. s. Od 1. aprila dalje so nemške letalske in mornariške sile potopile 88 sovražnih ladij s skupno 650.000 tonami. Med temi je 13 petrolejskih ladij. Samo v preteklem tednu je bilo na Atlantskem oceanu ob angleški obali, na Barentskem morju in na Sredozemskem morju potopljenih 194.000 ton sovražnega ladjevja, od tega samo v bližini ameriške obale 166.000 ton. Izgube sovražne mornarice na ta način neprestano naraščajo. Nemške podmornice potapljajo ladje v neposredni bližini sovražnih luk ter otežujejo vedno bolj sovražno živilsko in surovinsko oskrbo. Akcijski radij osnih oboroženih sil je tako dosegel dolžino 8000 kilometrov od Belega do tropskih morij in lahko se reče, da sovražnik že nikjer ni več varen pred nemškimi in italijanskimi torpedi.

Buenos Aires, 26. aprila. s. Severnoameriško mornariško ministrstvo je objavilo, da je nemška podmornica v bližini severnoameriške obale poškodovala s topovi manjšo norveško tovorno ladjo, ki je bila v službi Zedinjenih držav.

Malo pozneje je bil objavljen komunike o torpediranju nadaljnjih dveh severnoameriških ladij srednje tonaže.

Kodanj, 26. apr. s. Parnik »Kalumborg« je včeraj naletel na mino in je bil hudo poškodovan. Parnik je prevažal železniške vlake iz Jytlandije na Seylandijo. Na parniku je bilo 500 potnikov, nekaj jih je bilo ranjenih.

Požar na angleški križarki

La Linea, 26. apr. s. Na angleški križarki, ki jo v Gibraltarju pravkar popravljajo, je izbruhnil požar, ki je zavzel velik obseg. Mornariški gasilci so si dolgo prizadevali, da bi ga pogasili. Vse kaže, da je bila ladja pri tem hudo poškodovana. Nesreča je nastala zaradi nemarnosti delavcev, ki so zakrivili, da so se vnele lahko vnetljive snovi na ladji.

Kitajci na angleških vojnih ladjah

Lizbona, 26. apr. s. Angleško vojno prometno ministrstvo je objavilo komunike, v katerem pravi, da je vlada v Čungkingu pred kratkim posredovala pri angleški vladi, da bi se zboljšalo postopanje s kitajskimi mornarji na angleških vojnih ladjah. Tem mornarjem se je doslej nad vse slabo godilo zaradi znanega anglosaškega preziranja tujih ras. Postopanje z njimi naj bi se sedaj zboljšalo na osnovi posebne pogodbe, ki naj bi se bila sklenila med Londonom in Čungkingom. Angleški komunike je s tem priznal dejstvo, ki sicer ni bilo neznano, a predstavlja enega najvidnejših simptomov angleške dekadence. Dejstvo, da služijo na angleških vojnih ladjah Kitajci, priča, kako globoko je že padel ponos angleške vojne mornarice.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 26. apr. s. Pri včerajšnjih letalskih operacijah nad zasedenim ozemljem so angleške letalske sile, kakor priznava sama angleška polslužbena agencija, izgubile 9 lovskih letal.

Berlin, 26. apr. s. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da so nemška lahka bojna letala dosegla tudi včeraj popoldne znatne uspehe pri napadih na posamezne objekte ob južni angleški obali. Severno od otoka Wighta so v kanalu, ki je speljan proti Southamptonu, bombardirala 4000 tonsko ladjo in jo potopila. Potopljena je bila tudi neka 3000 tonska ladja. Končno je bil potopljen še en 3000 tonski parnik. Tako je v nekaj minutah izginilo pod vodo 10.000 ton angleškega ladjevja. Ta letala so se nepoškodovana vrnila na svoja oporišča.

Kodanj, 26. apr. s. Angleška letala so se v noči na petek pojavila nad raznimi kraji Danske. V južni Jutlandiji so bombardirala nekaj krajev, porušena pa je bila le ena stavba. Velik angleški bombnik je bil sestreljen. V bombniku so bili trije oficirji, ki so se s padalom pognali iz letala, srečno pristali in bili nato internirani.

Lizbona, 26. apr. s. V Londonu je bil objavljen službeni komunike, ki pravi, da se predvčerajšnjim en angleški bombnik in 15 lovcev ni vrnilo na svoja oporišča. Angleška letala so bila tedaj nad severno Francijo.

Pogreb poslanika Boscarellija v Buenos Airesu

Buenos Aires, 26. apr. s. Včeraj je bil pogreb veleposlanika Rafaela Boscarellija. Pogrebni sprevod je spremljal od sedeža veleposlaništva do katedrale konjeniški eskadron, medtem ko so pehotni in topniški oddelki izkazovali zadnjo čast. V katedrali je prisostvoval zadušnici predsednik republike Ramon Castillo ob navzočnosti ministrov in drugih visokih državnih funkcijonarjev. Razen tega so bili navzoči diplomati zavezniških in prijateljskih držav in velika množica italijanskih in nemških Argentincev. Truplo je blagoslovil apostolski nuncij msgr. Fietta, ki je v svojem govoru proslavljal pokojnika, medtem ko so topovi streljali v salvah. Truplo so pokopali začasno na pokopališču Buenos Airesa.

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 26. aprila.

V petek in soboto smo se veselili lepega sončnega vremena. Toplo je posijalo sonce in zlasti sobotno jutro je bilo krasno, nebo brez oblačka, ozračje prijetno. Kar nismo hoteli verjeti barometru v Zvezdi, ki so ga najzvestejši njegovi opazovalci zadnji čas že nekajkrat razglasili za krivega preroka, pa se je nazadnje še vedno izkazalo, da ima le on prav, če ne prej, vsaj po štirinajstih dneh. Tudi tokrat je ob najlepšem jasnem vremenu napovedal dež — in bilo je po njegovem. Že v soboto zvečer se je vreme sprevrglo in je ponoči deževalo, nakar je v nedeljskem jutru kar venomer pršilo dalje.

Na Dolenjskem ni bolje. Skoraj ves teden je izdatno deževalo. Dež so gospodinje pozdravile, saj je bil blagoslov za vrtove. Manj zadovoljni pa so bili z dežjem kmetovalci, ki jih deževno vreme zelo ovira pri nujnih poljskih delih; posebno za saditev krompirja je potrebno lepo sončno vreme. Tudi na marelicah, ki so na prisojnih mestih že v najlepšem cvetju, lahko dolgotrajnejše deževje povzroči občutno škodo. Vendar se dolenjski kmetovalci tolažijo, da je vsaj Jurij letos prinesel izboljšanje.

Kljub vsemu se priroda ne da več zadrževati v rasti. Že je po ljubljanskih parkih in vrtovih mnogo zelenja, popje se bo zdaj zdaj razbohotilo v cvetje, drevje je ozelenelo, kakor da po njem poganja sama sveža berivka. Na prisojnih krajih so marelice in breskve v najlepšem cvetju in čebele jih pridno obletavajo. V ranih jutrih, ko se šele rahlo dani, se že oglašajo drobni trubadurji in žvrgolijo, da jih prespan človek zadovoljno posluša.

Tudi v Jakopičevem paviljonu je to nedeljo zagospodovala Vesna. Pričela se je razstava našega sedemdesetletnika Matije Jame. Polno sveže lepote je tam. Toda o tem bomo podrobneje izpregovorili jutri.

Smrt ne počiva. Po kratki mučni bolezni je za vedno zatisnil svoje oči dipl. tehnik g. **Alojzij Perdan.** Zapušča mater, brata in številno drugo sorodstvo. Na njegovi zadnji poti ga bodo spremili v ponedeljek ob pol 15. uri iz kapele sv. Jakoba na žalah na pokopališče k Sv. Križu. Blag mu bodi spomin! Užaloščenim svojcem izrekamo naše odkritosrčno sožalje.

Javno obvezno cepljenje proti kozam bo v ljubljanski občini opravil mestni fizikat od 4. do 9. majnika. O uspešnem cepljenju dobe starši uradno potrdilo, ki ga je treba dobro shraniti. Če ne prej, bo treba to dokazilo predložiti pri vpisu otroka v šolo. Starši onih otrok, ki bi neopravičeno ne pustili otrok cepiti, bodo po zakonu občutno kaznovani. Kraj in čas cepljenja ter druga važna določila so razvidna z lepakov.

Opozorilo obveznikom klavne živine na dogon v Ljubljano: Malim obveznikom je bila oddaja živine odložena na poslednja dva meseca obveznega leta, t. j. na maj in junij. Tem in drugim obveznikom, ki dolgujejo le še manjše množine, priporočamo, naj se med seboj sporazumejo, da odda sedaj eden, prihodnje leto pa bodo po tem dogovoru drugi oddali skupno težo. Na ta način bo odpadlo negospdarsko odprodajanje preostankov živine, posebno zato, ker bo kritje novih obveznosti prihodnje leto manjšim obveznikom še težje. Sedaj se je namreč pokazalo, da prodajajo majhni obvezniki te preostanke gospodarsko močnejšim, ki sami lahko pokrijejo svoje obveznosti. Tisti, ki bo dejansko postavil živino na dogon, naj to naznani pri svoji občini, za Ljubljano pa naj pride h komisionarju v Beethovnovi ulici št. 7, II. nadstropje v sobo št. 35 ob torkih ali sobotah dopoldne to sporočit, da komisionar ne bi drugih vabil z rdečimi listki. Kdor dobi rdeči listek, mora namreč na določeni dogon prignati obvezno težo, drugače bi mu pa bila žival zaplenjena.

Za višjega funkcionarja mestno poglavarstvo nujno potrebuje primerno opremljeno stanovanje dveh sob s kuhinjo, sobo za služkinjo in kopalnico ter prosi lastnike takih stanovanj, naj jih takoj naznanijo mestnemu glavnemu vložišču v pritličju leve hiše magistrata.

Semenski krompir dobe interesenti z začetnicami P, R in S na nakaznice v ponedeljek 27. t. m. v Maistrovi ulici št. 10 od 9. ure dalje. Interesenti z začetnico Š pa naj pridejo po nakaznice tudi v ponedeljek 7. t. m. v mestni gospodarski urad, Beethovnova ul. 7-II v sobo št. 35, nato bodo pa dobili takoj krompir v prej navedenem skladišču.

Socialno-gospodarski odbor za rejo prašičev v Ljubljani naproša svoje člane, naj pridejo po riž v ponedeljek 27. t. m. in sicer popoldne od 2. do 6. ure. S seboj naj prineso vsak vsaj 1 kilogram lepega krompirja za seme.

Pošten najditelj je prinesel v oglasni oddelek našega lista sveženj ključev, ki jih je našel pred glavnim kolodvorom. Tudi sicer se večkrat pripeti, da ljudje prinašajo najdene predmete v naš oglasni oddelek, zato vabimo naše cenjene čitatelje, ki so kaj izgubili, naj se pri nas oglasijo.

SPORT

Kdo bo italijanski nogometni prvak?

Včeraj so se spet začele borbe za točke v vseh divizijah

Po tritedenskem odmoru, med katerim je italijanski nogomet slavil tudi dve veliki mednarodni zmagi, in sicer nad Hrvati in Španci, se je včeraj spet začelo prvenstveno tekmovanje v vseh treh nacionalnih divizijah. Tekmovanje se bliža polagoma koncu in bo seveda v tej zaključni fazi še bolj napeto in privlačno v splošnem, odločilnega pomena pa bo skoraj vsaka tekma za vsakega izmed udeležencev, predvsem onih, ki gledajo za najvišjimi mesti.

Včerajšnja nedelja je v diviziji A imela na sporedu že običajnih 8 tekem, od katerih je vsekakor zaslužila največjo pozornost ona med Venezio in Romo na igrišču v Venezii. Obe moštvi sta plasirani neposredno za vodilnim Torinom in je zmaga enega izmed njih prinesla lahko veliko spremembo med vodilno trojico. Torino sam, ki je do včeraj zavzemal prvo mesto, je na svojem terenu sprejel v goste enajstorico Juventusa, toda ne glede na to ni mogoče reči v naprej, ali je rešil obe točki ali ne. Če ni bilo tako, potem bo imela tabela do prihodnje nedelje že precej drugačno obliko. Triestina, ki si je po zadnjih nastopih deloma popravila postojanko, je to nedeljo imela partnerja doma, in sicer zelo nevarno Genovo. Če je društvo iz Trieste dobro izkoristilo minule tri tedne počitka, mu je morda včeraj uspelo še kaj presenetljivega. Za vrhnji del tabele sta bila važna tudi nastopa Bologne v Genovi proti Ligurii in izid srečanja med Laziom in Napolijem v Romi.

Da bi čitateljem nekoliko osvežili spomin na vrstni red klubov te divizije, kakor so bili razvrščeni po do sedaj odigranih kolih, navajamo v naslednjem še tele podatke iz tabele: 1. Torino 30 točk, 2. Roma 29, 3. Venezia 28, 4. Genova 26, 5. Juventus 24, 6. in 7. Bologna in Lazio 23, 8. Milano 22, 9. Triestina 21, 10. in 11. Liguria in Livorno, 12., 13. in 14. Atalanta, Fiorentina in Ambrosiana 19, 15. Napoli 15 in 16. Modena 14.

Spored včerajšnjega XXIII. kola v tej diviziji pa je bil naslednji:

v Firenci: Fiorentina — Livorno (prva tekma se je končala 3 : 1 za L.), **v Milanu: Ambrosiana —Modena** (prva tekma 1 : 1), **v Romi: Lazio — Napoli** (prva tekma 1 : 1), **v Genovi: Liguria — Bologna** (prva tekma 2 : 2), **v Torino: Torino — Juventus** (prva tekma 3 : 0 za J.), **v Triestu: Triestina — Genova** (prva tekma 0 : 0), **v Venezii: Venezia — Roma** (prva tekma 0 : 0) **in v Bergamu: Atalanta — Milano** (prva tekma 3 : 1 za A).

V diviziji B je vodilna enajstorica Barija že pred tednom dni v Udinah v naprej zaigrala dve točki, vendar je s 33 točkami še zmerom za tri na boljšem pred dolgo vrsto neposrednih zasledovalcev, ki jih ni nič manj kakor 5, in sicer: Vicenza, Padova, Novara, Brescia in Pescara. Ker je to moštvo iz Puglie izrabilo tudi včerajšnji termin z gostovanjem v Spezii, ni izključeno, da si je še ohranilo vodilno pozicijo kakor prej, čeprav so njegovi zadnji nastopi prej kazali na poslabšanje kakor na izboljšanje forme. Gotovo pa so tudi vse ostale enajstorice, ki silijo v ospredje, minulo nedeljo storile vse, da bi se čim bolj približale končnemu cilju.

Spored XXIII. kola prvenstvenih tekem v tej diviziji je bil naslednji:

Spezia — Bari, Savona — Prato, Alessandria — Vicenza, Pro Patria — Udinese, Pescara — Fiumana, Padova — Lucchese, Reggiana — Novara, Pisa — Siena in Fanfulla — Brescia.

Schmeling pojde v borbo

Še ni dolgo tega, kar smo na tem mestu zabeležili govorice, ki so se razširile iz Schmelingove okolice, da nikakor ne namerava brez boja prepustiti svojega naslova evropskega boksarskega prvaka v težki teži. Kakor posnemamo iz novejših virov, je Maks Schmeling nedavno v Parizu izjavil, da je načelno pripravljen v letošnjem letu braniti to prvenstvo proti svojemu rojaku Adolfu Heuserju. Pristavil je še, da je temu tekmecu dolžan vrniti borbo predvsem zaradi tega, ker je pred tremi leti v Stuttgartu izgubil borbo z njim čisto slučajno. Schmeling je torej odločen, da kljub svojim 37 letom in pomanjkljivemu treningu vendar ponudi dve leti mlajšemu Heuserju možnost, da se povzpne do tega naslova.

Boksarski dogodki te sezone bodo, če se Maks Schmeling res vrne, dosegli nov višek. Kakor se zatrjuje, so že v teku priprave, da bi se Schmeling in Heuser sestala na veliki boksarski prireditvi v Berlinu. Srečanje bo tem pomembnejše, ker bosta to pot prav za prav dve prvenstvi, in sicer za evropsko in obenem tudi za nemško prvenstvo v tej kategoriji. Oficielna vabila so bila že dostavljena mednarodni boksarski zvezi in vse tako kaže, da je ta dvoboj sklenjena stvar.

Seveda pa je treba v zvezi s tem aranžmanom omeniti tudi Italijana Luigia Musino, ki je po svoji zmagi za evropsko prvenstvo v polteži teži hotel izzvati na boj za evropsko prvenstvo v težki teži tudi Schmelinga. Z nemške strani poudarjajo, da ima Heuser za ta naslov mnogo več pravice, ker je predvsem prvi, ki je izzval in je razen tega že pred Schmelingom tudi branil ta naslov. Čeprav mednarodna boksarska unija še ni rekla zadnje besede o sedanjem Schmelingovem nasprotniku, se kar nadaljujejo priprave za berlinsko prireditev. V ostalem naglašajo še to, da ima Schmeling kot evropski prvak v težki teži v primeru, če bi se boksarska zveza postavila proti Heuserju, še to možnost, da svoj naslov prostovoljno odstopi Heuserju.

Schmeling se je zadnjič boril pred tremi leti v Stuttgartu, in sicer pred 55.000 gledalci z istim Heuserjem za isti naslov, za katerega bo šlo to leto. Kakor znano, je takrat že v prvem krogu bliskovito zmagal Schmeling in ves ta čas si že Heuser prizadeva, da bi dosegel revanšo. Ker se je v tej dobi močno popravil in priboril tudi naslov nemškega prvaka, meni, da ima sedaj vse pravice, da bi dokončno spet obračunal s Schmelingom.

*

— **Pred nogometno tekmo med Nemčijo in Madžarsko** je v teh dnevih, kakor pred vsako drugo, mnogo ugibanj o izidu. Sam državni trener Herberger, ki se zaveda težavnosti te naloge, tem bolj, ker bodo morali Nemci nastopiti na vročih tleh v Budimpešti, je te dni naglasil, da glede izida ni treba gojiti prevelikih nad. Vrhunski izidi — tako je dejal h kraju — se ne dajo doseči kar čez noč, in po pravici so vsi strokovnjaki edini v tem, da bodo, čim dlje bo trajala vojna, uspehi zmerom slabši. Naraščaj tudi z največjo marljivostjo ne more doseči toliko kakor preizkušeni starejši igralci in zato je treba vsak nastop sportnikov presojati z vidika sedaj obstoječih razmer. Glavno je, da gre delo naprej!

— **Švedski atlet Hägg** se bavi za letošnjo sezono z velikimi načrti. Mož se je lani proslavil z novim svetovnim rekordom na 1500 m s časom 3:47,6, razen tega pa tudi s hudo kaznijo, ki so mu jo prisodili pri atletski zvezi zaradi prestopkov proti amaterskim določbam. Po poteku kazni na dan 30. junija t. l., bo Hägg spet startal prvi dan, in sicer 1. julija na velikem mitingu v Göteborgu. Kakor je dejal sam, misli letos čimprej vreči svetovni rekord na eno miljo (1609 m).

Obisk italijanskih invalidov v Nemčiji

Berlin, 26. apr. s. Propagandni minister dr. Göbbels je sprejel včeraj delegacijo italijanskih invalidov, ki potuje pod vodstvom nacionalnega svetnika generala Baccharinija po Nemčiji in se sedaj mudi v Berlinu. Delegacija je obiskala celo vrsto nemških invalidskih organizacij po raznih nemških mestih.

Dr. Göbbels je kratko nagovoril italijanske goste in je izrazil svoje zadovoljstvo, da lahko pozdravi v nemškem glavnem mestu voditelje slavne italijanske invalidske organizacije, posebno pa še v času velike skupne borbe za bodočnost obeh prijateljskih in zavezniških narodov Duce in Führer, je izjavil minister, ki sta se v evropski vojni postavila med borce v prvi črti, sta vezana po posebnih vezeh s tovariši na bojnem polju. Minister je nato opozoril, kako so v Nemčiji ustanovili posebno stopnjo »častnega državljana« za vse, ki so se žrtvovali za blagor domovine, ji dali svojo kri in svoje zdravje. V tem duhu, je dejal, poveličuje italijansko-nemško sodelovanje, ker se prav na tem področju kaže popolna ideološka skladnost obeh narodov, ki sta določena, da prevzameta vodilno vlogo v novem evropskem redu.

General Baccharini se je ministru zahvalil v imenu italijanskih invalidov in je naglasil, da je bila njihova delegacija v Nemčiji sprejeta z nad vse tovariško gostoljubnostjo. Zaključil je z opozorilom, da so potekle vse manifestacije prijateljstva in simpatij, ki jih je bila te dni deležna italijanska delegacija v Nemčiji, v znamenju zmage za vsako ceno.

Izjave japonskega zastopnika pri Vatikanu

Rim, 26. apr. s. V petek je prispel v Rim novi japonski diplomatski zastopnik pri Sv. Stolici, Hen Harada. Včeraj je sprejel novinarje in jim dal naslednjo izjavo: Imenovanje japonskega diplomatskega zastopnika pri Vatikanu je naravna posledica nadvse ugodnih odnosov, ki že dolgo časa obstajajo med Sv. Stolico in mojo državo. Ureditev teh odnosov predstavlja tako z verskega kakor tudi z diplomatskega vidika zgodovinski dogodek, ki je bil že dolga leta zaželen. Ne moremo si želeti drugega, kakor da bi se ti odnosi čim ugodneje razvijali prav v sedanjih tako resnih okoliščinah. Smatram za veliko čast, da sem bil imenovan za prvega diplomatskega zastopnika Japonske pri Vatikanu. Čeprav se zavedam vse odgovornosti, ki mi je naložena, sem z veseljem prišel v Rim, da prevzamem svoje nove posle v večnem mestu. Pripravljen sem opraviti svojo nalogo v duhu iskrenega sodelovanja. Odveč bi bilo reči, da bom dolžan veliko hvaležnost tudi velikemu italijanskemu prijateljskemu narodu za vse, česar bom deležen v njegovi sredi. Posebno sem zelo zadovoljen, da sem v Italiji, ki jo že dolgo spoštujem in ki si kakor Japonska prizadeva, da bi človeštvu ustvarila pravo blagostanje.

Komunistična propaganda v ameriških šolah

Berlin, 26. apr. s. Poročilo komisije Rapp-Choubert o komunistični agitaciji v ameriških šolah je izzvalo veliko presenečenje v ameriški javnosti. »New York Times« pravi, da te komunistične delavnosti ni mogoče prenašati enako, kakor bi tudi Stalin ne dovolil antikomunistične agitacije Amerike v moskovskih šolah. List dostavlja, da je Choubert v svojem poročilu razkril nekatera dejstva, ki zbujajo skrb. Komunistični agitatorji so ovirali razvoj šol s tem, da so prezirali vzgojne smernice, organizirali subverzivne skupine in sabotirali disciplino v razredih. S polno pravico, zaključuje list, si lahko mislimo, da je to postopanje ovira za vojna prizadevanja Zedinjenih držav. Navajajoč ta senzacionalni članek, ki opozarja Zedinjene države na boljševiško nevarnost, poudarjajo v rimskih krogih, da je na ta način propadla trditev zaveznikov, da boljševizem ne pomeni nobene resne nevarnosti za njihove dežele.

Rekviriranje železnic v Ameriki

Lizbona, 26. aprila. s. Iz Washingtona je prispela vest, da je prometni oddelek severnoameriške obrambe napovedal, da bo severno ameriška vlada rekvirirala vse železniško omrežje Zedinjenih držav.

Radio Ljubljana

PONEDELJEK, 27. APRILA 1942-XX

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Pisana glasba — v odmoru (8.00) napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Violinski koncert Francke Rojčeve (pri klavirju Marta Bizjak-Valjalo). 12.40: Duet harmonik Golob-Adamič. 13.00: Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Filmska glasba — orkester vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Radijski orkester vodi dirigent D. M. Šijanec — Orkestralna glasba. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Ljubljanski godalni kvartet (L. Pfeifer — I. violina, Albert Dermelj — II. violina, Čenda Šedlbauer — čelo, Vinko Šuštaršič — viola). 19.00: »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa — poročila v italijanščini 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Pesmi vojnega časa. 20.45: Izbor napevov iz Leharjeve operete »Frasquita«. Orkester vodi dirigent Gallino. 21.30: Predavanje v slovenščini. 21.40: Cvet pesmi. 22.10: Radijski orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanca, izvaja operno glasbo. 22.45: Poročila v italijanščini.

Tuj glas po telefonu

Neznana gospodična je domala razdrla srečen zakon

Milano, v aprilu

Mlada gospa nekega milanskega inženjerja se je s sinčkom odpeljala k staršem na deželo. Že nekaj dni nato je njen mir in oddih razrušilo pismo njene prijateljice, ki ji je obzirno pa odkrito sporočila iz Milana, da jimož po vsej verjetnosti ni zvest. Kajti kadarkoli pokliče prijateljica inženjerja po telefonu, se vselej oglasi neznana mlada dama z jako prijetnim glasom. Ker pa prijateljica ve, da inženjer nima tajnice, je to pač v odsotnosti njegove žene jako sumljivo.

Gospa Marisa je pismo razburjeno prebrala. Res, njen mož doslej ni imel tajnice in če je zdaj namestil kakšno zgolj zato, ker je žena odpotovala, potem je zadeva v resnici zelo čudna. Odveč je naglasiti, da je gospa Marisa takoj prekinila bivanje na deželi in se je s prvim vlakom odpeljala v Milan, da pojasni zadevo. Takoj s kolodvora je telefonirala možu domov na stanovanje. Oglasil se je — joj, gospa Marisa je kar drgetala od razburjenja — da, oglasil se je prijeten mladosten ženski glas, ki je vprašal:

»Koga želite, prosim?

»Rada bi govorila z inženjerjem S.«, je rekla gospa Marisa.

»Obžalujem, tačas ga ni doma,« je pojasnil ženski glasek. »Ali mu lahko kaj sporočim?«

Gospé Marisi je bilo tako hudo pri srcu, da ni mogla reči nič drugega kakor tole:

»Ne, ne...Dovolite, ali ste morda njegova tajnica?«

Oglasil se je zvonek smeh in odgovor je bil nejasen. Bolj razločno pa je neznani glas vprašal: »Ali mi ločete povedati svojega imena, da o tem obvestim gospoda inženjerja, kadar pride?«

»Ne, hvala!« je rekla gospa Marisa in je obesila slušalko.

Tako, zdaj ji je vse jasno: mož jo vara. Pripeljal je tujo žensko na zakonsko stanovanje. Hudo jezna je sklenila gospa Marisa, da do kraja razišče to reč. Najprej je seveda odhitela v naročje zveste prijateljice, da se malce razjoče in da nato še vpriča nje telefonira. Spet se je oglasila neznana mladenka in je vprašala, če lahko gospodu inženjerju kaj sporoči.

»Za boga, ali ste morda njegova gospa?« je vprašala gospa Marisa. V odgovor se je oglasil zvonek smeh:

»Ne, to pač ne...«

Gospa Marisa se je — verjemite ali ne — domala onesvestila. Seveda je zvesta prijateljica stala ob strani in jo je prestregla. Natočila ji je šilce konjaka in nezavest je naglo minila. Zdajci je pohitela gospa Marisa domov. Odprla je vrata delovne sobe svojega moža — ni ga bilo. Jokala je in čakala. Proti večeru je prišel inženjer Š. Bil je vesel in presenečen, ko je spet našel svojo ljubo ženko. O, ta hinavec! Brez besede je sprejel srdito izbruh jeze in razočaranja gospe Marise. In ko se je nevihta umesla, se je smejal, kakor se smejejo bogovi na Olimpu. Potem je pokazal svoji ženki prospekt milanske telefonske centrale, kjer je natanko popisano, kako so uvedli obveščevalno službo, da ustrežejo telefonskim abonentom. Kadar tistega, ki ga kdo kliče, ni pri telefonu, vpraša gospodična telefonistka, kaj mu lahko sporoči. In ko pride poklicani domov, mu gospodična iz centrale sporoči vse tisto, kar je bistveno in o čemer so želele posamezne stranke z njim govoriti. V Nemčiji so to službo, ki zelo koristi zlasti poslovnim krogom, že svojčas uvedli in zdaj so jo vpeljali tudi v največjem italijanskem gospodarskem središču, v Milanu.

Odveč vam torej razlagamo, da je bil očarljivi mladostni glasek iz telefonske centrale. O tem se je lahko kar pri priči uverila tudi gospa Marisa, ko je njen mož povprašal po telefonu v centralo, če ga je kdo klical. Gospa Marisa je lahko čula naslednji odgovor:

»Ob 10.12 je klicala neka dama, ki ni hotela izdati svojega imena. Ob 10.27 je spet klicala neka dama, ki je poizvedovala, če je morda vaša gospa soproga pri telefonu.«

Sledilo je še nekaj drugih poslovnih sporočil, ki jih je bila gospodična v centrali natančno zabeležila. Osramočena in srečna obenem se je vrgla gospa Marisa ljubemu možu okrog vratu... Da, spoštovane dame, pridobitve tehnike so včasih zelo muhave.

Dr. Funk o ameriški vojni proizvodnji

Berlin, 26. apr. s. Minister Funk je sprejel zastopnike štajerskih finančnih krogov. Ob tej priliki je med drugim opozoril na vojne napore Zedinjenih držav. Naglasil je, da je Nemčija že sedaj in da bo v bodoče še bolj sposobna konkurirati z ameriško vojno proizvodnjo. V številkah, ki so jih svoj čas objavili washingtonski politični ljudje, je mnogo propagande. Nemčija je dovršila v petih letih veliko delo in ji je uspelo prestaviti mnogo nemške industrije na vojno podlago. Ni torej mogoče domnevati, je dejal dr. Funk, da bi Zedinjene države mogle delati čudeže in spremeniti svojo civilno v vojno industrijo v času, ki ga tudi najbolj optimistični strokovnjaki smatrajo absolutno za nezadostnega, k temu problemu pa je treba dodati še drugo nič manj kočljivo vprašanje surovin, ki so potrebne za vojno industrijo in ki jih tudi v Zedinjenih državah nimajo v zadostni meri ali si jih vsaj ne morejo pridobiti v izjemno kratkem času, ne da bi pri tem naleteli na nepremostljive tehnične težave.

Novo vojno posojilo v Severni Ameriki

Ženeva, 26. aprila. s. Zvedelo se je, da se bo 1. maja v Zedinjenih državah pričela kampanja za novo vojno posojilo. Posojilo se bo vpisovalo na ta način, da bodo posamezni odstopili državi 10 odstotkov svojih dohodkov do konca vojne.

Pomanjkanje jekla v Ameriki

Rim, 26. apr. s. Roosevelt je podal nekaj pomembnejših izjav o programu pomorskih gradenj, kakor je bil določen že svoj čas za ojačenje severnoameriške mornarice. Gradbeni program, kakor je bil določen pred meseci, ni bil izveden v določenem obsegu zaradi občutnega pomanjkanja jekla. Civilno prebivalstvo porabi preveč jekla in je zaradi tega urad za vojno proizvodnjo poveril posebni preiskovalni komisiji nalogo, da predlaga primerne ukrepe, da bi se pomanjkanje jekla čim prej odpravilo.

Spori v ameriški letalski industriji

Buenos Aires, 26. apr. s. Roosevelt je odredil mornariškemu ministru Knoxu, naj prevzame tri tovarne družbe »Brewater Aeronautical Corporation« v vzhodnih severnoameriških državah in ukrene, da se bo proizvodnja v njih obnovila. Čeprav razlogi tega ukrepa niso bili službeno objavljeni, se je izvedelo, da so nastali spori z direkcijo teh tovarn, v katerih izdelujejo zlasti letala, ki se lahko nameščajo na ladjah. BAC dejansko gradi predvsem mornariške lovce tipa »Buffalo« in strmoglavce tipa »Bermuda«. Ta letala so tovarne v zadnjem času gradile predvsem za Anglijo.

štedenje s premogom v Angliji

Stockholm, 26. apr. d. Po informacijah iz Londona je angleški kmetijski minister Dalton napovedal, da bodo izvršeni potrebni ukrepi za štednjo s premogom. Po njegovem načrtu naj bi se v Angliji prihranilo na leto 10 milijonov ton premoga. List »Daily Mail« ostro kritizira danes ta načrt angleškega kmetijskega ministra ter pravi, da bi bilo za izvedbo nameravanih Daltonovih ukrepov potrebno namestiti kakih 50.000 novih uradnikov. Prištednja delovne sile, ki tvori eno izmed osnovnih točk Daltonovega načrta, bi s tem pač ne bila uresničena. Že 80.000 rudarjev je bilo od pričetka vojne poklicanih v Angliji pod orožje in le malo se jih je vrnilo na delo v premogovnike. Proizvodnja premoga je prav zaradi tega hudo zastala. List pravi, da bi morala angleška vlada preden skuša angleškemu prebivalstvu naložiti prihranitev skoraj osmine vse proizvodnje premoga na leto, problem proučiti najprej s te strani in se prepričati, ali ni druge poti razen štednje. List naglaša, da angleško prebivalstvo te omejitve noče sprejeti, dokler ne bodo proučene vse možnosti, kako bi se ji bilo mogoče izogniti.

Ideološka nasprotja v Južni Ameriki

Stockholm, 26. apr. Na zasedanju vseameriškega odbora za pobijanje prevratnih pokretov, ki se je začelo 15. t. m. v Montevideu, je bilo sklenjeno, da se ustanovi poseben stalni organ za izvedbo namenov doslej še neizpolnjene organizacije. V tem odboru, ki je bil nato osnovan, sta zastopani tudi Argentina in Čile. Kakor doznava list »Svenska Dagbladed« 17. t. m. iz Buenos Airesa, je prvi sklep tega odbora, po katerem naj se z vso odločnostjo podvzamejo ukrepi za obrambo proti nelijubim političnim strujam, sprožil v argentinskem glavnem mestu vprašanje, kakšno čudežno formulo so v Montevideu iznašli, da bi dosegli soglasje vseh udeležencev glede skupnega postopanja. Znano je namreč, da je morala argentinska vlada komaj pred nekaj dnevi nastopiti proti nekaterim vodilnim komunističnim agitatorjem, ki so si sedaj nadeli nacionalno in vseameriško krinko, da bi mogli bolje izpodkopavati nevtralnostno politiko Argentine in zbirati denarne zbirke za Sovjetsko zvezo in zaveznike. V Braziliji pa nasprotno podpirajo vsakega levičarskega politika, ki se zaveže, da bo podpiral vseameriško in zavezništvom naklonjeno vladno smer. Ne zdi se pretirana domneva, da bo v Montevideu ustanovljeni odbor z vsemi sredstvi začel borbo za notranje politično poenotenje latinskih republik v smislu vseameriške ideologije. (Kölnische Zeitung).

Madrid, 26. apr. »Associated Press« poroča iz Guajaquila, da je v Ekvadorju baje prišlo do revolucionarnega prevrata proti vladi, ki pa je bil pravočasno odkrit in takoj zatrt. Vsi voditelji so bili zaprti. Doznava se, da so vsi aretiranci aktivni člani konservativne katoliške stranke, ki se je upirala pretesnemu sodelovanju z Zedinjenimi državami in se je nasprotno zavzemala za čim večjo povezanost republik latinske Amerike na osnovi skupne vere in rase. Gre za ljudi, ki jih je mogoče smatrati za nacionaliste. Tako imenovani prevrat je bil bržkone umetno uprizorjen, da bi na povelje Roosevelta služil za razlog, da se vsi nacionalistični elementi izločijo iz javnega življenja, kakor se je že zgodilo v Urugvaju. V Buenos Airesu krožijo govorice, da bo v kratkem podobna »revolucija« odkrita tudi v Kolumbiji. (Kölnische Zeitung).

Zaščita bolgarskih denarnih zavodov

Sofija, 26. apr. s. Ministrski svet je odobril več važnih finančnih ukrepov, ki se bodo pričeli takoj izvajati. Med glavnimi je prepoved prenosa gotovine iz ene v drugo banko. Nadalje se iz posameznih bančnih zavodov ne sme vlog in depozitov dvigniti več kakor 100.000 levov. Ta ukrep velja tako za ustanove kakor za zasebnike. Večji dvigi bodo dovoljeni samo za plačila davkov, plač in mezd.

Zagrebški velesejem

Zagreb, 26. apr. s. Včeraj so v Zagrebu ob navzočnosti hrvatskih, italijanskih in nemških oblasti otvorili zagrebški spomladanski velesejem. Predsednik velesejma je govoril o plodonosnem delu Hrvatske v njenem prvem letu življenja in je izrekel toplo zahvalo Italiji in Nemčiji, ki sta s svojo soudeležbo dokazali zanimanje in naklonjenost do Hrvatske. Vzkliki Duceju in Hitlerju so podčrtavali ta del govora. Spregovoril je nato maršal Kvaternik, ki je v svojem govoru poudarjal, da je ta drugi zagrebški velesejem dokaz sposobnosti in proizvajalne sile hrvatskega ljudstva, in se zahvalil prijateljskim in zavezniškim državam za njihovo sodelovanje in pomoč, da se je uresničila ta manifestacija. Nato je v Poglavnikovem imenu otvoril velesejem. Gosti so si ogledali različne paviljone in se ustavili posebno v italijanskem paviljonu, ki ga je uredil Fašistični narodni zavod za zunanjo trgovino in v katerem je poleg razstave odličnih izdelkov tekstilne industrije organiziral lepo razstavo italijanskega turizma in knjige, medtem ko so v drugih dvoranah razstavili mehanične izdelke, farmacevtske produkte, glasbene instrumente, vse v najlepši skladnosti.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

„Svetilnik" je ugasnil

Spomin na srečanja s pokojnim filmskim igralcem Patom

»Dunaj, sredi januarja 1926. Bil je lep zimski dan, ko sem vstopil ob dveh popoldne na Ringu v voz cestne železnice, da me popelje v Schönbrunn, kjer ložirata v Park hotelu oba svetovnoznana komika. Čez dobre tri četrt ure sem že izročil vratarju posetnico, da me najavi pri Patu, ki mi je obljubil razgovor za tretjo uro.

Pat — Carl Schenström (izg. Šjenstrom), rojen 1881 v Kodanju, je pravi tip Nordijca. Ostro, lepo podolgovato oblikovan obraz z modrimi očmi in nazaj počesanimi, rjavimi lasmi, spominja na Škote. Seveda je v civilu, brez lasulje, brk in nazaj zavihanega nosu povsem drugačen kakor v filmu. Govori le težko nemški. Poročen je že 16 let in ima 14-letno hčerko in 6-letnega sina. Doma v Kodanju, ima hišo in velik vrt, katerega obdeluje sam s svojo družino, v kolikor mu to dopušča čas.

K filmu je prišel leta 1913. in je izpočetka igral samo tragične vloge! Prej je bil gledališki igralec. Do komičnih vlog je prišel povsem slučajno. Nekoč je obolel igralec, ki bi moral igrati komično vlogo umetnika-stradalca, pa ga je Schenström nadomestoval. Tedaj je režiser spoznal, da je Schenström rojen komik in od tedaj nastopa le v komičnih vlogah. S Patachonom se je seznanil šele pred petimi leti, ko sta igrala prvič skupaj, vlogi dveh potepuhov. Tedaj si je Pat prvič nadel masko, katere ni več opustil.

Pol ure po mojem prihodu je vstopil še Patachon v Patovo sobo. Patachon — Harald Madsen, se je rodil leta 1890 v Silkeborgu na Danskem. Popisoval ga ne bom, ker nastopa brez maske in ga itak vsakdo pozna iz filma. Poročen je pet let s Švedinjo in ima 4-letno hčerkico. Obe ga vedno spremljata na potovanjih in sta tudi tokrat z njim na Dunaju. Madsen je bil prej cirkuški artist, pred petimi leti pa ga je angažiral režiser Lauritzen za Patovega tovariša v vlogi potepuha. Od tedaj sta nastopila skupaj v kakih dvajsetih filmih. Pat meri 1.90 m, Patachon pa 1.57 m.

Med pogovorom sta mi pripovedovala o razmerah v njuni domovini. Zanimala sta se za naše kraje in ljudi. Oba sta tudi v zasebnem pogovoru vedno dovtipna. Ko je neki tretji danski igralec, ki potuje z njima, prišel na kratek obisk, je dejal, da Patachon samo enkrat na dan kadi in sicer od jutra do večera, Pat pa da samo enkrat dnevno jé in sicer tudi od jutra do večera, je slednji dostavil: Ta gospod pa samo enkrat dnevno laže in sicer tudi od jutra do večera!

Tako sta hitro minili dve uri v prijaznem pogovoru. Rade volje sem se odzval njunemu povabilu, da si ogledam naslednji dan filmanje.«

*

Tako sem zapisal leta 1926., ko sta takrat splošno znana komika filmala na Dunaju. Pozneje sem ju srečal še enkrat in sicer ravno čez deset let v Berlinu. Medtem je nastopil zvočni film svojo zmagovito pot. Ta preosnova na področju kinematografije je tudi dvojico »Pat & Patachon« precej zadela. Vendar njuna zvezda ni zašla mahoma kakor marsikatera druga, marveč je ugašala polagoma. Bila sta ko zvezda repatica, ki pušča za seboj še daleč viden sij na nebesnem svodu, ko je jedro že davno zašlo za obzorjem.

Njuno ime je bilo vendar še toliko zveneče iz časov nemega filma, da ju je po daljšem presledku pritegnil tudi zvočni film v svoje vrste. Toda moč njunega izražanja je bila slej ko prej v mimiki in kretnjah; poleg tega še jezikovne meje, katere je potegnil zvočni film! Vse to je bistveno zmanjšalo ono prejšnjo popularnost »Svetilnika in prikolice«, kakor so ju nazivali v ožji domovini, na Danskem.

V Berlinu sem ju filmal na ozki trak. Dobro se še spominjam, kako se je mali Patachon upiral temu nehonoriranemu »nastopanju« pred filmsko kamero in si zakrival z rokami obraz, češ da je pogodbeno vezan s tvrdko, za katero ravno nastopata. Pat mu je ljubeznivo prigovarjal in mi slednjič še sam pomagal pri snemanju svojega tovariša; držal mi je svetilko. Toda Patachon je bil od sile trmast. Ko sva ga naposled le preprosila, da je dal vsaj roke z obraza, je sedel tako mirno, da ni napravil niti najmanjšega giba, niti z očesom ni trenil. To pa zato, da bi bilo vse skupaj videti le kot navadna fotografija. Pat mi je razložil, da je bil njegov mali drug dalj časa bolan in da je postal živčen in nezaupljiv. Pat sam mi je pa ugodil sleherno željo. Igral je zelo rad na flavto. Jemal jo je s seboj na vsa filmska potovanja. Zvečer, po napornem delu v ateljeju se je zapri v hotelsko sobo in zaigral na svoj priljubljeni inštrument. Tuji listi so zdaj poročali, da je bil v zasebnem življenju učitelj, meni je pa rekel, da je bil, preden je prišel k filmu, knjigovez. Ne vem torej, čigava je prava, vendar ne najdem razloga, zakaj bi mi ne bil povedal resnice.

V spomin mi je bil napisal, še na Dunaju, te-le besede:

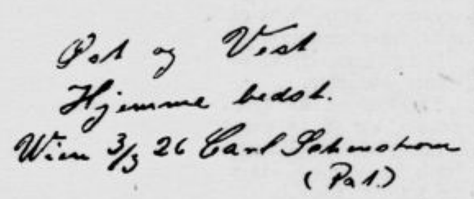

ki imajo v nevezanem prevodu nekako tale smisel: Povsod je lepo, doma najlepše, ali doslovno: »Od vzhoda do zapada — doma najbolje«.

Če je le utegnil je pohitel odnosno poletel domov, k svoji družinici, čeprav samo za en dan.

Danes Pata ni več. »Svetilnik« je ugasnil.

Najvišji Režiser ga je poklical k nebeškemu filmanju. **F.**

Spoznajte svoj značaj!

Odgovorite na naslednja vprašanja odkrito ter vselej napravite krog okoli besede »da« ali pa »ne«. Ne poskušajte samega sebe varati, ker bi bilo to nesmiselno.

1. Ali podnevi pogosto sanjarite? Da Ne
2. Ali ste pogosto potlačeni? . . Da Ne
3. Ali mislite, da ste nervozni? Da Ne
4. Ali vas mnogo reči draži? . Da Ne
5. Ali imate zaupanje do samega sebe ob navzočnosti višjih, v razumskem ali poslovnem svetu? . . . . . Da Ne
6. Ali ste bojazljivi? . . . . Da Ne
7. Ali vas zelo težijo doživljaji, pri katerih ste bili ponižani? Da Ne
8. Ali imate tremo, kadar nastopate? . . . . . Da Ne
9. Ali se vas kdaj loti vrtoglavost? . . . . . Da Ne
10. Ali vas kaj moti, če vas kdo opazuje pri delu, tudi takrat, kadar dobro delate? . . . . Da Ne
11. Ali se pogosto čutite osamljenega? . . . . . Da Ne
12. Ali ste hitro užaljeni? . . . Da Ne
13. Ali ste zelo v zadregi, kadar pozdravite neznanega človeka, o katerem mislite, da je vaš znanec? . . . . . Da Ne
14. Ali se pogosto zgodi, da se ne morete odločiti za kakšno dejanje, dokler čas zanj ne mine? Da Ne
15. Ali vas vznemirja občutek inferiornosti, manjvrednosti? . Da Ne
16. Ali se pogosto dogaja, da vam blodi po glavi kakšna nekoristna misel in vas vznemirja? Da Ne
17. Ali vam manjka zaupanja v samega sebe? . . . . . Da Ne
18. Ali vam je na kakšnem sprejemu ali slavnostnem kosilu neprijetno, če se srečate z najuglednejšo prisotno osebo? Da Ne
19. Ali nihajo vaši občutki med srečo in žalostjo brez vidnega vzroka? . . . . . Da Ne
20. Ali kaj trpite zaradi nesreče, ki bi vas utegnila zadeti? . . Da Ne
21. Ali vas vznemirja misel, da vas ljudje na ulici gledajo? . Da Ne
22. Ali stojite pri javnih prireditvah ob zidu? . . . . . Da Ne

Skupaj . . . . . .

Seštejte vsak stolpec zase. Če je vseh »da« 14 ali več, ste neaktiven človek, to se pravi, da ste mirni in vase zaprti, bolj ustvarjeni, da bi vas kdo vodil, kakor pa da bi vi koga vodili; da niste vsiljivi, da pa utegnete biti zelo nadarjeni. Če znaša skupno število označb »ne« 14 ali več, ste aktivna osebnost, da imate mnogo pobud in da navadno uresničite to, kar hočete. Če so pozitivni in negativni odgovori v enakem številu ali pa se sučejo med 10 in 12, pomeni to, da ste ambiverten človek, človek ravne črte, ki zbuja priljubljenost in ki zna tudi čutiti z drugimi ljudmi, človek, ki zna biti odločen, a vendar opravlja rajši svoje delo v tišini in samoti, kakor pa med velikim hrupom.

Meh za smeh

Moda

Pomlad prinese nam radosti,
izložbe polne so novosti,
nad njimi marsikdo strmí,
okus napase in oči.
Za spono rdeč je kužek Muki,
na glavi svitki so klobuki,
na dan privlekla moda je
še samostanske čepice.
Zdaj moda prav iz vsake vreče
nasprotja vidna nase zmeče,
okrog vratu Sibirijo,
na noge vročo Afriko.
Na plečih zajci in lisice,
so pajčolani nogavice,
naj zima bo in naj bo kres,
je v modi vedno čudna zmes.
Pričeska vsa je v polžke zvita,
s svileno mrežico pokrita
in krila kratka do kolen,
čez ramo torbe pas usnjen.
So čeveljčki baržun in svila,
je v modi koža krokodila,
in tiste coklje kroparske
so ko beneške gondole.
Ima vsa moda muhe svoje
in vedno snuje nove kroje,
je določila v vesne čas,
da stisnjeno je vse čez pas.
Res, moda včasih je prismoda,
minljivost njena je usoda,
jo noč prinese, vzame dan,
za njo ni solz, ne srčnih ran.

Mara J. Tavčarjeva.

*

Poštno ležeče

Vsak dan dvakrat, zjutraj in popoldne, sem šla na pošto k okencu za poštno ležeče in sem dvignila svoja pisma. Uradnik, ki je stanoval v isti hiši kakor jaz, je ob pogledu name takoj segel z roko v predal s črko »M«, vzel navadno pismo bledorožnate barve, in ga ponudil in s komaj opaznim smehljajem rekel: »Gospodična Mira, dober dan«; ali pa, če je bilo pod večer: »Gospodična Mira, dober večer!«

Odgovarjala sem mu z odsotnim nasmeškom, sprejemala pismo, raztrgala ovoj in se trepetajočih rok zatopila v branje. Pet, desete minut sem brala, med tem pa so me uradnikove oči nepremično (kradoma sem ga pogledovala) in neutrudno opazovale.

To je trajalo že dva meseca, vsak dan ista slika, ko mi je uradnik nekega dne dal namesto enega dve pismi. Bom kratka: drugo pismo je bilo priznanje ljubezni uradnika pri okencu za poštno ležeče. S plamenečimi besedami mi je odkrito priznal svoja čustva; čeravno ni upal na uspeh, ker sem pač bila že »zasedena« od drugega, vendar ni mogel zaustaviti nepremagljive želje, da bi mi priznal svojo ljubezen.

Mislite si, kar si hočete. Po pošti sem mu odgovorila, da ga tudi jaz ljubim in da sem ga ljubila že od prvega dne, ko se je preselil v mojo bližino.

Istega popoldne sem šla, kakor doslej, na poštni urad. On me je gledal žarečih oči. Ubogi fant se je ves tresel in ni mi mogel reči niti »dober večer«, kakor zmerom. Sladko sem se mu nasmehnila; to mu je dalo poguma, zbral se je in mi hitro povedal, da ni dospelo, čudno, običajno pismo bledo rožnate barve. Odgovorila sem mu, da sem dobro vedela, da ni moglo dospeti nikako pismo zame.

Široko je odprl oči, resnično presenečen in skoro jecljaje je rekel:

»Toda . . . oni drugi?

»Drugi«, sem mu priznala, »drugi ni nikdar živel, moj dragi. Jaz sama sem dvakrat na dan poslala tisto bledo rožnato pismo. Da bi mogla dvakrat na dan v tvoj urad in predvsem, da bi bil ljubosumen. Vedela sem, da te zanimam; nam ženskam gotove stvari ne uidejo. In poslužila sem se silnega orožja ljubosumnosti, da bi premagala tvojo plahost« . . . **M.**

*

OTROŠKA

Malemu Mihcu so rekli, da je očka naročil bratca. Rodili so se trojčki. In mali Mihec očita materi:

»Ali nisi mogla tega ti sama naročiti, mama? Kaj ne veš, da očka jeclja?«

GROŽNJA

Zdravnik pravi nekemu hudo bolnemu:

»Svetujem vam, prijatelj, da se poročite s svojo nevesto!«

»No, če mislite — se pa bom, ampak gorje vam, če potem ozdravim!«

ZVEZDARSKA

Astronom Benedikt: »Oddaljenost tega planeta je tako velika, da bi poljub, ki bi ga nanj poslal po svetlobnem žarku mladenič svoji ljubici, dosegel šele njeno pravnukinjo.

Zaupna posvetovalnica

Radoveden zemljan. Ali mi veste povedati, zakaj ni Bog Mojzesu na gori, ko je postavil zapovedi, med njimi: »Ne želi svojega bližnjega žene«, zapovedal tudi: »Ne želi svoje bližnje moža«? Ker je bila žena po pojmovanju orijentalskih narodov brezpravna sužnja. Moški si je v tistih časih lahko poželel ženo drugega moža in jo je tudi dobil, ker je imel možnost za to. Zaradi tega so izbruhnile celo dolgotrajne vojne med narodi. N. pr. 10letna vojna zaradi lepe Helene. Ženske pa niso imele možnosti ugrabljati moške, tudi če so si jih poželele. Danes bi Mojzes nedvomno prejel tudi to zapoved.

Skrajno nesrečen. Imam grdo navado, da pri vsaki drugi besedi rečem besedico »ne«. Prosim svetujte mi, kako se naj te razvade odvadim. — Zelo lepo je od vas, da se se tega spomnili. Nešteto ljudi je, ki kvarijo govorico s takšnim in podobnim ponavljanjem nepotrebnih besed. Taka razvada je skrajno neprijetna in neokusna. Priznanje pa je že pol pota k poboljšanju. Ostale pol poti boste napravili s trdno voljo in vztrajnostjo.

Radovedna — 1942. Štejem 21 let in sem po poklicu uradnica. Imam tudi svojega fanta. Neprestano pa me gloda vprašanjenje, ki si ga ne upam nikomur zaupati. Zato se zaupno obračam na vas. Na enega otroka je treba čakati 9 mesecev, na dvojčka torej 18? — Duhoviti ste ko le kaj! Seveda za dvojčke je treba 18, za trojčke 27, za kanadske petorčice pa je bilo treba 45 mesecev!!!

Abuzus. Mnogo tujk poznam in jih sovražim. Oni dan pa sem nekje bral besedi abuzus in aprioren. Kako ju slovenimo? — Abuzus pomeni zlorabo, aprioren pa iz splošnejših načel, zakonov ali vzrokov, in analize pojmov brez neposrednega ozira na izkustvo, nekaj dokazovati. Prave slovenske besede nimamo.

Negotov. Ali se lahko poročim s 15 let mlajšo žensko? — Če so vsi pogoji izpolnjeni, zakaj ne? Zdaj je razlika velika, ko pa boste imeli 100 let, jih bo ona imela že 85 . . .

Mladenka. Ste iskreni, dobri, plemeniti, inteligentni. Svojo okolico osrečujete in se v korist drugim odpovedujete. Včasih pa niste dovolj vztrajni in zapadete tujim vplivom.

Zaskrbljen. Pojdite k zdravniku specialistu in mu zaupajte svojo zadevo!

Jasna. Vaša želja se ne bo nikdar uresničila, ker ste preveč domišljavi in nimate stvarnega pogleda na življenje.

Želja — 1942. Mladi ste še in nimate notranjega ravnotežja. Zavedate se, da grešite in se želite poboljšati. Torej ste na pravi poti. Kako si pridobite voljo? Spomnite se Demostena in začnite z malenkostmi. Izpolnite vsako še tako majhno nalogo pred samim seboj. Če se izneverite, naložite si kazen. Iščite družbo, ne izogibajte se deklet, mnogo berite in bodite zgovorni. Drugače ste pošteni. Le očeta malo bolj spoštujte, če je dober in skrben in bodite mu predvsem hvaležni, ker vsi očetje, žal, ne izpolnjujejo svojih dolžnosti.

Razočaran. Sem poročen in imam otroka. Seznanil sem se z mlado damo in od tedaj se z ženo ne razumeva. Rad bi se ločil, kaj naj navedem za vzrok? — Povsem razumljivo, da se z ženo ne razumeta, ko jo varate z drugo. Ali ne vidite podlosti svojega ravnanja? Če na ženini strani ni nikake krivde, ločitve ne boste dosegli. Pošten mož, če ima res slabo ženo, izvede prej ločitev zakona in si poišče drugo šele, ko je prost.

Veronika Deseniška. Oče mora za vašo hčerko, tudi če je zakon ločen, skrbeti, dokler ni preskrbljena.

Jesen — 1942. Ste neodločni, toda vaš značaj še ni izoblikovan. Bodite dobri in poslušni in vztrajajte v gimnaziji do konca.

Mlada ljubezen. Značaja se v glavnem skladata. Vi ste nekoliko sebični, on pa v izvestnem pogledu šibak. Sporočite kakšno izobrazbo ima, in njegov poklic, pa boste prejeli zaželeni nasvet.

Marija — 13. Vajina značaja se ujemata. Ako pa mislite, da je prvi zakon le — kakor sami pravite — »poizkus«, se bridko motite in dokazujete veliko nezrelost.

Jazz B. G.-Swing. Ste domišljavi, površni, brezobzirni, vendar se bo to še lahko spremenilo. Če imate resnično veselje do tehnike, se ji kar posvetite. Na zadnje vprašanje vam bom odgovoril, ko ga boste obširnejše razložili.

Moralist. Sovražim ženske, kaj naj to pomeni? — Da ste nespametni in da jih ne poznate!

Ibar — 1942. Sem strasten kadilec, tobak pa me uničuje. Zdravniki so mi odločno odsvetovali kajenje, češ da bom kmalu legel v grob. Kaj naj storim? — Če ne poslušate zdravnikov, boste pač morali leči v grob!

Pomladni vihar. Ste odločni, stalni, preudarni, vestni, hladni, disciplinirani, inteligentni. Vaš značaj ne bo doživel velikih sprememb.

Ravnotežje. Že več let imam dekle, zelo rada se imava in se v vsakem pogledu razumeva. Poročil bi jo, toda nekaj mi ne da miru. Ona je 5 let starejša od mene. Svetujte mi! — Pri nas je res v navadi, da je mož starejši od žene, včasih pa je bilo nasprotno. Pri nekaterih narodih morajo biti tudi zdaj ženske starejše, pri nekaterih pa starost ne igra nikake vloge. Poznam mnogo srečnih zakonov, čeravno so žene starejše. Torej, če se imata resnično rada, in se razumeta, vzemita se!

Planinski raj M. M. Vi ste idealist, ona pa je razumna, dobrosrčna, nežna in skromna. Mislim, da bi se skladala. Razumem vaše težave. Zaradi razlike v letih, si ne delajte skrbi. Če jo ljubite — srečno!

Dolžnost. Ste odkritosrčni, preprosti, skromni. Vaš značaj še nima dokončnih oblik. Če res ne morete nadaljevati učenja, pojdite v pisarno — vsaj do poroke!

Zaskrbljena — 22. Če se vam opisani izpuščaji trdovratno ponavljajo, je verjetno, da niso zunanja kožna tvorba. Pojdite k zdravniku specialistu za kožne bolezni.

Šmarjetna gora. Ste močne narave, nagonski, sebični; obenem praktični in odkritosrčni. Boste zvesta, skrbna žena in dobra mati.

Turjaška roža. Imate še neizklesan in trd značaj. Morali ga boste obdelati. Ker ste inteligentni in odkritosrčni, vam bo uspelo. Vztrajajte in vadite voljo pa boste imeli uspeh v življenju!

Nives — 10. 9. 1941. Ste ponosni, stvarni, drzni, a še negotovi in nimate ravnotežja. Ko dovršite gimnazijo, se vpišite na filozofsko fakulteto, če vas veseli. Bodite dobri in samozavestni.

Ratana. Za analizo značaja je treba: rojstne podatke, spol, izobrazbo, poklic in rokopis, kakor tudi polno ime dotične osebe.

Triglav-Ljubljana. Rokopis izdaja občutljivo, duhovito, čustveno osebo dobrega srca in lepe duše.

Zrcalo govori. Ali sem slabič, ker rada pomagam poštenim potom, ne da bi pri tem mislila, kaj poreko drugi? — Nasprotno! Dobrega in poštenega se ni treba bati. Le tako nadaljujte. Vsi — razen nespametnika ali slabiča — vas bodo spoštovali in boste srečni. Ste pošteni, dobrosrčni, nesebični.

Neodločna. Ker se svoje napake zavedate, vam ne bo težko popraviti jo, ker ste še zelo mladi in se vaš značaj izoblikuje. Vaša neodločnost je bolj navidezna. Vztrajno se posvetite učenju, vsaj do konca gimnazije, in ne bo vam žal.

Spomlad — 1942. Ste precej nenavadni, preveč zahtevate in premalo nudite. Drugače niste slabi. Osrečujte okolico in uspeh tudi v tistem pogledu ne bo izostal.

Beli jorgovan. Rokopis izdaja še nestalno, izumetničeno, strastno, potuhnjeno in praktično osebo, vendar njen značaj še ni izoblikovan in boste z vztrajnostjo in voljo dosegli zboljšanje.

*

Ostalim. Potrpite, na vrsto pridete vsi. Nadaljevanje v četrtek.

Koncert čelista Brunellija. V četrtek 30. aprila bo koncertiral prvič v našem mestu znameniti čelist Nerio Brunelli. Umetnik spada v vrsto najodličnejših italijanskih čelistov in uživa velik sloves v vseh muzikalnih krogih srednje Evrope. Na svojem koncertu v Ljubljani bo izvajal dela naslednjih skladateljev: Alfano, Boccherini, Debussy, Dunkler, Paradisi, Rimski-Korzakov in Richard Strauss. Podrobni spored bomo priobčili. Koncert bo v veliki Filharmonični dvorani, točno ob pol 7. zvečer. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice. N-332-N

Naše gledališče

DRAMA

Nedelja, 26. aprila, ob 14: »Jurček.« Mladinska predstava. Izven. Cene od 15 lir navzdol. — Ob 17.30: »Vdova Roślinka.« Izven.
Ponedeljek, 28. aprila: Zaprto.
Torek, 28. aprila, ob 17.30: »Ifigenija.« Red A.
Sreda, 29. aprila, ob 17.30: »Zaljubljena žena.« Red Sreda.

W. Goethe: »Ifigenija«. Klasična igra v petih dejanjih. Prevod: Fran Albrecht. V igri je prikazana usoda Agamemnonove hčere Ifigenije, ki živi pregnana kot Dianina svečenica na Tavridi. Osnovna misel igre je človečnost, ki je zmožna premagati zlo in prekletstvo. Igrali bodo: Ifigenijo-Šaričeva, Toasa-M. Skrbinšek, Oresta-Jan, Pilada-Nakrst, Arkasa-Gregorin. Režiser: J. Kovič.

Uprava Narodnega gledališča opozarja p. n. občinstvo na sledeče: **telefonična naročila za nedeljske predstave** sprejema operna dnevna blagajna samo ob petkih in sobotah, naročene vstopnice pa morajo dvigniti reflektanti do sobote ob 19., ker bodo sicer na razpolago drugim interesentom.

OPERA

Nedelja, 26. aprila, ob 15: »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron.« Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Ponedeljek, 27. aprila: Zaprto.
Torek, 28. aprila: Zaprto. (Generalka.)
Sreda, 29. aprila, ob 17: »Prijatelj Fric.« Premiera. Red Premierski.

Prva slovenska uprizoritev P. Mascagnijeve opere: »Prijatelj Fric«, bo seznanila občinstvo z Mascagnijem s popolnoma druge strani, kakor ga poznamo doslej potom njegove veristične opere »Cavalleria rusticana«. Močna dramatika, ki označuje dejanje in glasbo v »Cavalleriji«, se umakne v »Fricu« mehkim liričnim razpoloženjem in intimnim lepotam izraza, ki pa ohranja vendarle bistveno Mascagnijevo elementarno čustveno moč. Peli bodo: Suzo-Vidalijeva, Frica-Francl, cigana-Golobova, doktorja-Popov, Hanesa-Dolničar, Friderika-Kristančič, Katarino-Poličeva. Dirigent: D. Žebre, režiser: R. Primožič, zborovodja: R. Simoniti, inscenator: ing. E. Franz.

PRESOJA

— Katero pivo mislite, da je boljše, svetlo ali temno?«

— Dajte mi mir s temnim pivom! Ondan sem izpil šest svetlih, pa mi ni bilo nič, potem sem si dal pa še šest temnih in komaj sem zdržal na nogah!

Janko Potnik:

Salama

Današnja doba je še precej premešala ljudi. Tako je prišlo do tega, da sem delj časa živel skupaj z Židom O. Schwarzom. Živela sva kolikor toliko drug mimo drugega, najini pogovori so redko kdaj prekoračili okvir, ki je postavljen vremenu, koledarju in drugim vsakdanjostim.

Nekega dne pa je prišel O. Schwarz k meni s čisto novo zadevo, češ: ima komad salame, a ker je njegov želodec šibek in je ne more prebaviti, bi mi to salamo rad prodal. Dal bi jo prav poceni; prilično je velika in stane samo 25 lir.

Danes je že tako, da je vedno dobro imeti kos salame v zalogi. Še enkrat sem poslušal Schwarzovo zagotovilo, da je salama izvrstna, nato sem velikopotezno plačal 25 lir, ne da bi salamo videl, ter ga prosil, naj mi jo dene tja na polico nad mojo posteljo.

Naslednji dan je O. Schwarz odšel v drug kraj. Ko sem mu dal roko v slovo, sem se spomnil salame. Šel sem pogledat. Takoj sem spoznal, da sem pošteno nasedel. Držal sem v roki neko podolgovato stvar, obdano s papirjem namesto s črevom, trdo ko kamen. Moji prijatelji so sodili, da gre za konjsko meso, prepredeno deloma s suhim lojem, deloma s plesnivim mahom. Soglasno pa so vsi izjavili, da je ta stvar neužitna.

Kaj storiti? Prijatelj Ljubo je bil mnenja, da bo najbolje, če najdem drugega takega osla, kakršen sem jaz, in mu salamo prav poceni odstopim. Mislim, da sem ga za ta nasvet precej strupeno pogledal. Prvič je nemogoče najti takega osla in drugič je treba imeti še precej prirojene trgovske korajže, da se taka nedostojnost spravi v promet.

Jezilo me je pa in krepko sem zagnal svojo »salamo« tja v skrajni kot police. Ni mi bilo toliko za izgubljenih 25 lir, temveč za postopek. Da si je izbral baš mene! Če bi bil Žid O. Schwarz tak človek kakršen sem jaz, ne bi opeharil drugega z neužitno salamo, ampak bi jo vrgel psu. Tu mi je prišlo na misel: okrog hiše se klati izstradan, rjav pes. Zanj bo salama, če jo bo hotel.

Sklenjeno, storjeno. Oborožen s trdo »salamo« sem šel pred hišo. Evo ga tam, lačnega rjavca, kako brska po smeteh, če bi kaj našel za pod zob. S težko muko sem odrezal kos »salame«.

»Evo ti, na, na!«

Toda pes me je nezaupno pogledal in se ni hotel približati. Najbrž je v svojem življenju dobil več batin nego kosti. Vrgel sem mu odrezani kos pod noge.

S strahom sem pričakoval, kaj bo. Trda je bila moja »salama«, ampak krepke pasje čeljusti so jo obvladale. Ni se uresničilo, česar sem se bal. Pes se ni zvijal, ni zatulil, dlake se mu niso ježile. Nasprotno: z jezikom se je nekajkrat obliznil okrog gobca, pogledal me je s svojimi lepimi rjavimi očmi in z repom je krepko zamahal. »Salama« mu je šla v slast.

Z novo muko sem odrezal še kos in mu ga pomolil. In zgodilo se je: počasi, mahajoč z repom se mi je pes približal. Ko bi ga le mogel priklicati! Ko bi le vedel za njegovo ime, če ga ima. Ha! Maščevanje je tu:

»Na, na, Schwarz! Priden, Schwarz! Sem pridi!«

In prišel je. Malo oprezno je sicer vzel kos salame iz roke, ampak vzel jo je. Hlastno je začel grizti. Pogladil sem ga po tilniku:

»Veš, ti si zdaj Schwarz, moj Schwarz! Razumeš?«

Kakor v potrdilo je zamahal z repom, oblizal se je po gobcu in poželjivo gledal proti moji levici, ki je držala »salamo«.

»Da, da, Schwarz, priden si. Dobiš še kos.«

Oddaljil sem se nekoliko in zaklical:

»Schwarz ,pridi sem!«

Prišel je takoj, veselo mahajoč z repom. Bila sva prijatelja. Drugo jutro me je že čakal pod oknom. Pozdravil sem ga s presenečeno radostjo:

»Hej, Schwarz! Prišel si po zajtrk. Takoj dobiš.«

Začel sem rezati trdo »salamo«. Prijatelji so zvedavo vpraševali. S posebno naslado sem razlagal: salamo dobi pes, a za maščevanje in za spomin se bo klical Schwarz.

To je bilo veselje. Od vseh strani se je razlegalo z oken: Schwarz, Schwarz! On, novopečeni Schwarz, pa je gledal navzgor, mahal z repom, da se mu je pregibalo pol telesa, ter žvečil in žvečil trdo salamo.

Od tedaj je preteklo nekaj tednov. S Schwarzem sva najboljša prijatelja. Povsod gre za menoj. Salama je že davno snedena in zdaj si pritrgam od ust, če je treba, le da mu kaj vržem. Schwarz se je očividno zredil.

Vsi ga poznajo. Ker je pomen besede »schwarz« splošno znan, me vsakdo vpraša, zakaj sem psu dal baš ime »Schwarz«, ko je vendar rjav in ni nič črnega na njem. Z divjo naslado in z vsemi podrobnostmi vsakomur povem zgodbo o salami in o svojem maščevanju. Splošen smeh je moja nagrada. Schwarz je zdaj moj ponos!

Imam na ta način stalno, imenitno zabavo in poleg tega zvestega prijatelja. To je tudi nekaj vredno, gotovo več nego 25 lir! Stoj! Nova misel:

Pošteno sem precenil zabavo in veselje, ki ga imam s Schwarzem, in prišel do spoznanja, da je to vredno najmanj 100 lir. Razna srečanja s prijatelji, pripovedovanje o salami in Schwarzovem imenu, nato sledeči sproščeni smeh in moje vedno bolj naraščajoče zadoščenje mi odvagajo najmanj 20 kinematograskih predstav po 5 lir. Po tem takem sem dolžan Židu O Schwarzu še 75 lir. Zaradi tega sem mu pisal sledeče pismo:

»Velecenjeni gospod Schwarz! Kakor se boste spominjali, ste mi ob svojem odhodu prodali za 25 lir kos salame, ki se je žalibog izkazala za neužitno. Ker se Vam je žurilo z odhodom, tega v naglici najbrže niste opazili. Moral sem dati salamo psu. V počaščenje spomina na Vas in Vašo salamo si je pes nadel častno ime »Schwarz«, postal je moj srčni prijatelj in mi je v veliko veselje in zabavo. To veselje in zabavo cenim na najmanj 100 lir, in ker je to vaša zasluga, sem nasproti Vam dolžnik še za 75 lir. Prosim vas vljudno, da mi sporočite, če Vam lahko nakažem ta ostanek svojega dolga.

Od tedaj je preteklo štirinajst dni; ostal sem brez odgovora. Torej gospod O. Schwarz vendar ni tako požrešen, kakor sem mislil. In tako se mi spet vrača vera v ljudi.

Golobčki

Že pri Babiloncih so bili golobi posvečeni boginji Istar, zaščitnici ljubezni in rodovitnosti. Perzijci so na svojem drugem bojnem pohodu proti Grkom vzeli te svete ptice s seboj. Ko je bilo njihovo brodovje razbito pri gori Athos, so živali spustili. Tako so prišli prvi udomačeni golobi v Evropo. Grki so prevzeli ime ptice (per-istera) in posvetili živali svoji boginji ljubezni Afroditi. Po posredovanju Kartažanov je prišel golobji kult na Sicilijo. V Eryxu, glavnem kraju Afroditinega češčenja, so do ukinitve poganstva imeli vsako leto veliko golobje slavje. Od tu je golobji kult prišel do Rima, kjer so ptice posvetili boginji Veneri.

Ker se je v novem testamentu sv. Duh pojavil v podobi goloba, je bilo lahko poganske čaščenje živali obleči v krščansko obleko. Simbol goloba v krščanski umetnosti in poeziji najdemo po cerkvah in zasebnih hišah. Tudi muslimanska vera je dajala golobom od nekdaj posebno varstvo. Od dograditve Bajazitove mošeje leta 1505 so na njej gnezdili številni golobi, ki so jih verniki krmili. Od tam se je razširilo gojenje golobov na Benetke, ki si jih brez z golobi posejanega Markovega trga skoraj ne moremo predstavljati. Zaradi številnih golobov so znane cerkve v Monakovu in Avgustov trg v Lipskem, več ali manj pa se zadržujejo pri vsaki cerkvi.

Ostanki nekakega verskega strahu pred golobi so se ohranili do današnjega dne. Kakor si ne moremo zamisliti, da bi Babilonec pojedel ali uničil to sveto ptico, posvečeno boginji Istar, tako je do nedavna po vsej Evropi bil golob nekako zaščiten. V staronemškem zakoniku se omenja golob kot vabeča ptica na lovu; v časih Karla Velikega pa kot okrasna ptica. Na Češkem v mnogih krajih še danes grlice veljajo kot zaščitene živali. V nekaterih nemških pokrajinah visi nad kuhinjsko mizo ali zakonsko posteljo lesen golob, ki naj kot božja ptica varuje hišo proti streli, požaru in nenadni smrti. Ponekod je razširjeno mnenje, da je golob Materi božji na dan njenega oznanjenja prinesel poročni prstan.

Mnoge navade spominjajo na goloba kot ljubezensko ptico. Na Švabskem in v Sudetih služi golob kakor nekdaj v stari davnini pri ljubezenskih čarovnijah. Kakor v starem veku Hipokratova šola, tako ljudska medicina še dandanes priporoča uživanje golobjega mesa. Če hočeš pridobiti ljubezen kogarkoli, moraš po starem ljudskem izročilu pri sebi nositi srce grlice. Fant ali dekle si pridobita ljubezen, če dasta ljubljeni osebi jesti kruh v katerem je pečeno razsekano golobje srce. Če mladenič z jezikom grlice v ustih poljubi dekle, se ne more od njega nikdar več ločiti in mu ne more odreči nobene želje. Srečen zakon se lahko pričakuje če novoporočenca pri izhodu iz cerkve najprej zagledata golobe ali če za časa poročnega obeda golobi oblevajo hišo. Znano je, da hodijo mladi zakonci s posebno ljubeznijo na Markov trg v Benetke in na tihem v srcu upajo, da jim bodo golobi prinesli srečo v zakonu.

Možje, ki se vozijo s smrtjo

Še ni dolgo tega, ko je umrl v Pensilvaniji zaradi zastrupljenja z mesom Tom Tweed. To je bil mož, ki je opravljal najbolj nevarno službo na svetu, posebno značilno za zaposlitev v Ameriki. Bil je šofer avtomobilov, ki so prevažali najnevarnejšo eksplozivno snov — nitroglicerin.

Kak je tak poklic? Če kdo zagleda na petrolejskih poljih Pensilvanije živo rdeče vozilo z belo mrtvaško glavo, brž uduši svojo radovednost in beži, kolikor ga noge neso. Za tem strašnim vozom preži smrt. Nagla smrt, ki prizadetemu prihrani vse pogrebne stroške. Kdor je zletel s tem vozom v zrak — in statistika nam pravi, da se to v mirni dobi zgodi vsako leto vsakemu petemu vozu, ne ve se pa, kolikokrat se to zgodi v vojni — tedaj ne ostane za smrtnikom niti majhna sled. Voznik prevaža nitroglicerin, ki je za pridobivanje petroleja neogibno potreben. Rabijo ga za rahljanje peščenih plasti na petrolejskih poljih, hkrati pa je nitroglicerin edino sredstvo, s katerim se dajo pogasiti pogosti požari na teh nevarnih območjih.

Vsak dan je treba pripeljati na petrolejska polja mnogo ton nitroglicerina. Za dovažanje so že davno pred vojno zgradili posebne avtomobile, katerih sestavine so vse oblazinjene z gumo. Tudi posode za nitroglicerin imajo gumaste stene. In vendar zadostuje že rahel sunek ali udar, hrapava cesta ali hitrejši stop na plinski vzvod, pa že nastane eksplozija. Živo rdeči vozovi vozijo prav počasi in pa samo ponoči. Njih bližanje se policijsko oznanja in šoferji teh vozov smejo voziti le po stranskih cestah ter se morajo mest ogibati v velikih ovinkih. Seveda, prav to, da ne smejo voziti po dobrih cestah, pomeni zanje veliko nevarnost, zakaj že majhna napaka ceste, kamen na cesti ali kaka druga nepričakovana ovira, lahko tritonski voz docela uniči.

Laik bi utegnil vprašati: kako je to mogoče, da je sodobna tehnika, ki prinaša nešteVilne izume v zaščito delavca, dovolila, da je zrasel tu malik, ki požira človeške žrtve, in ni poskrbela za izboljšanje? Toda takemu vprašanju se kak Rockefeller samo smeje. Dokler bodo živeli ljudje, pripravljeni za primerno plačo nositi svojo kožo na trg, ko so prej podpisali izjavo, da so jim nevarnosti poklica znane, tako dolgo mu ni treba beliti si glave s tem vprašanjem.

Možje, ki so si izbrali ta samomorilski poklic, so vsi fatalisti, prepričani o neizbežnosti usode. Tikajo se s smrtjo ter dobivajo en dolar za vsako miljo. Treba jim je le eno, kvečjemu dve leti dela, pa lahko potem do smrti skromno žive. Toda zelo pogosto se ta njih boj s koščeno ženo neugodno konča. Marsikdo izmed njih je bil ubit tako rekoč pri zadnjem metru, tik pred ciljem. Največkrat so to brezposelni cowboyi, žrtve krize, ki sanjarijo o tem, da si kupijo za prihranke majhno farmo. Nimajo nevest, nobena zavarovalnica jih noče zavarovati, imajo le svojo majhno nado. Njih delo je enako nevarno, saj šofirajo rdeče vozove ali pa se borijo v azbestni obleki proti požaru s tem da vržejo nitroglicerinsko bombo v steber plamenov, da bi odpihnila požar, to je, pognala celo goreče ležišče petroleja v zrak. Če se jim posreči priti po žični vrvi v ognjeni pekel ter pravilno vreči bombo, rešijo s tem neprecenljive zaklade in jim je zagotovljena visoka denarna nagrada. Toda dostikrat se zgodi, da v tem boju bomba prezgodaj eksplodira ali pa da mož omedli in ga ne more o pravem času izvleči njegova žica, zvezana z motorjem.

Tom Tweed je vzdržal osem let. Njegov voz je zletel štirikrat v zrak, vselej, ko ga je šofiral njegov namestnik. Zdelo se je, da Tomu Twedu smrt ni usojena. Pripoveduje se, da si je prislužil pol milijona dolarjev. Toda usoda je hotela, da je umrl prav v trenutku, ko se je odpovedal svojemu nevarnemu poklicu ter odšel, da bi živel življenje bogatega moža. Preživel je nitroglicerin in umrl zaradi čisto navadnega zastrupljenja z mesom.

Ni vse res, kar nam pripoveduje zgodovina

Neusmiljeno podiranje malikov, ki ga vidimo pri modernem znanstvenem raziskovanju, je uničilo mnogo lepih pravljic iz svetovne zgodovine in jih pokazalo kot izmišljotine pisateljev ali pa zablode površnih zgodovinarjev, ki so se zaradi ponavljanja ohranile.

Hanibal ni šel čez Alpe. Znanost je dokazala, da je to nemogoče.

Sloveče damaščanske ostrine mečev, o katerih so govorili, da lahko presekajo jeklene palice, niso bile nič boljše od dandanašnjih toledskih ostrin.

Seneka ni bil napol krščanski učenjak, ampak pohlepen požerufh, ki je zapustil premoženje v vrednosti treh milijonov dolarjev.

Termopilske soteske ni branilo tri sto, ampak sedem ali celo dvanajst tisoč Grkov.

Obleganje Troje je po večini pravljica. Po Homerjevem pripovedovanju je morala imeti lepa Helena 60 let, ko se je Paris zaljubil vanjo.

Ob svojem obglavljenju Ludovik XVI. ni kazal tistega hladnega miru, ki so mu ga pripisali zgodovinarji. Kričal je na pomoč, trgal se je krvnikom iz rok ter prosil milosti.

Diogen ni nikoli živel v sodu. Izvir te pravljice je opomba nekega biografa, da bi bil moral tako siten človek živeti v sodu kakor pes.

Horacij ni nikoli branil Suplicijskega mostu. To pravljico je ustvaril isti rimski zgodovinar, ki je razširil še drugo zgodovinsko laž: da je namreč Mucij Scevola držal svojo roko v ognju.

Konstantin ni bil takšen svetnik, kakor ga kaže zgodovina, ker je umoril svojo ženo, enega ali dva svoja sinova in precej svojih sorodnikov. Kristjan je bil samo po imenu; vero, ki jo je izpovedoval, je poznal prav slabo.

Kolumb ni nikoli postavljal jajc na konico, da bi zagovoril svoje nasprotnike. Ta trik je izvršil stavbenik Brunelesci, da bi zavezal jezike kritikom, ki so ga izpraševali, kako misli podpreti kupolo florentinske katedrale.

Sappho ni skočila iz ljubezni v morje. Ti podatki o njenem življenju so laž, ker je bila v resnici omožena in mati številnih otrok.

Neron ni bil takšna spaka, kakor ga popisuje zgodovina. Njegove matere Agripine niso umorili na njegov ukaz. Tudi ni igral na harfo ali violino — saj so violino iznašli šele nekaj stoletij po njegovi smrti — ko je gorel Rim, in ob tej priložnosti ni opeval trojanskega požara. Te pravljice sta zapisala Tacit, ki je sovražil Nerona, in Petronij Arbiter, ki so ga usmrtili zaradi zarote proti Neronu.

Švicarske zveze ni ustanovil Viljem Tell. Pravljica je tudi to, da bi bil ustrelil jabolko z glave svojega sina. V arhivih švicarskih kantonov njegovo ime sploh ni nikjer zapisano.

Junaki morskih globin

V današnji svetovni vojni niso junaki samo na fronti, v letalih, v podmornicah, marsikdo junaško tvega življenje tudi izven vojnega hrupa. Med te tihe, neutrudne junake moramo v prvi vrsti šteti potapljače. Kakšne so njihove naloge, nam pripoveduje naslednji članek:

Seveda, samo potapljaško obleko je treba imeti, pa se človek lahko potopi v globino! Vendar pa potapljanje ni tako preprosto. Najprej se je treba podvreči zdravniški preiskavi. Samo popolnoma zdrave osebe smejo postati potapljači. Kakršna koli majhna napaka v ušesih, na srcu, na pljučih ali na obistih onesposobi človeka za ta poklic. Potapljač potrebuje krepkih mišic, imeti mora zdrav krvni obtok, biti mora mlad, nikdar debel, ker močnejše osebe rade zbole na potapljaški bolezni. Ta bolezen, ki se imenuje tudi Caissonova bolezen, nastane tako, da pride v telo dušik iz zraka, ki ima v globini več atmosfer. Posebno tolšča absorbira mnogo tega dušika. Če pritisk, ki mu je potapljač izpostavljen, nenadoma popusti, se dušik v telesu rad zgosti v majhne mehurčke. To povzroči strašne bolečine in večkrat celo smrt.

Pod vodo mora potapljač prenašati velik pritisk, ki z globino seveda močno naraste. Z vsakim decimetrom globine naraste pritisk za en kilogram na kvadratni decimeter. Ker ima povprečno razvit človek nekaj nad 150 dm², si vso težo prav lahko izračunate. Če bi prišla vsa ta vodna gmota nenadoma, bi ga seveda najbrže zmečkala. Nekoliko odvrača ta pritisk zrak, ki je v potapljaški obleki, deloma pa seveda tudi ustrezajoči protipritiski, ki nastanejo v potapljačevem telesu samem. Če bi pritisk prehitro popustil, bi plačal potapljač to z življenjem. Zato seveda tudi ne sme prehitro iz globine na suho.

Spušča se lahko tako, da sede na rob srednjevelikega soda; navadno pa ima nalašč za to pripravljen oder, da lahko na njem stoji in se prosto giblje. Potrebno je tudi, da napravi nekaj posebnih gibalnih vaj, da se telo laže privadi pritisku.

Novinec se ne spusti nikdar pregloboko, ampak največ pet do šest metrov, in še to komaj za dvajset minut. Najprej mora spoznati svojo novo uniformo. Trup je iz neke posebne vrste tkanine in je zgrajen iz dveh plasti, ki sta med seboj povezani z gumo. Rokavi so spojeni z njim kot neprodušni sklepi. Prsna plošča je iz močne kovine in se naslanja na pleča, kamor se pritrdi tudi čelada, ki je iz pocinkanega bakra.

Ko zleze potapljač v trup, si natakne čez glavo prsno ploščo in jo pritrdi s kovinastimi zatiči ob trup; potem mu privijejo čelado. Čelada ima štiri okenca: zgoraj spredaj in ob straneh. Zadaj mu skozi cev ki je opremljena z varnostno zaklopko, dovajajo zrak.

Posebno važne so zaklopke. Ko bi se cev odtrgala, bi ušel ves zrak iz obleke, če bi zaklopke ne bilo. Druga zaklopka omogoča, da uhaja porabljeni zrak iz čelade. S pomočjo te zaklopke uravnava potapljač dviganje in padanje. Če nima prostih rok, zadostuje pritisk z brado. Ker je čelada zelo težka, bi potapljač kmalu stal na glavi, ker je trup polnjen z zrakom. Zato je potapljač pod kolenom privezan v svojem oblačilu in nosi obenem s svincem obložene lesene čevlje, ki tehtajo šestnajst kilogramov. Ta teža pa še ne preprečuje vzgona. Zato nosi potapljač svinčen pas, ki tehta, pač po potrebi, okrog petdeset kilogramov. Čelada in oprsje tehtata trideset, obleka pa devet kilogramov. Vsega skupaj prenaša potapljač na morskem dnu več kot sto kilogramov. Vendar pa zaradi vodnega pritiska ne čuti svoje teže in se lahko v globini svobodno giblje. Moderne oprave so opremljene s telefonom. Če ta slučajno ne deluje, se sporazumeva potapljač z vrvico, ki visi od ladje ob cevi za zrak.

Največ dela ima potapljač z iskanjem torpeda. Nekateri plavajo, ko jim zmanjka gonilne sile, še vedno v vodi nad dnom, nekateri pa se potope in se zarijejo v blato in grez na morskem dnu. Torpedo je zgrajen tako, da mu lahko ostane še nekaj gonilne sile, če ne zadene svojega cilja. Tako je našel potapljač torpedo ki je štrlel visoko iz blata. Splezal je nanj, da bi ga navezal na vrv. Ker pa je bil ves torpedo namazan z oljem, je spolzel ob njem spet navzdol. Pri tem je z nogo zadel na ročico, in torpedo ga je prinesel naravnost na površje. Na srečo ni nikamor zadel. Izpustiti se pa ni upal, ker bi se lahko ranil ob propelerjih.

Če tiči torpedo globoko v grezi, ga navadno izkoplje z vodnim curkom. Neki torpedo je tičal štiri metre globoko v mehkem, negotovem dnu. Ko ga je potapljač našel, je napeljal močan curek v grez. Kmalu je nastala globoka jama, tudi konec torpeda je že opazil, tega pa ni opazil, da leze tudi sam v jamo in da ga plavajoča grez hitro zasiplje. Ko je voda opravila svoje delo, je opazil, da je skoraj do vratu zakopan. Toliko, da ni bilo že prepozno. Nič drugega mu ni preostajalo, kakor da si čim prej sam pomaga iz blata. Z ladje ni bilo mogoče pomagati, ker bi ga pretrgali na dvoje, saj bi grez nog prav gotovo izlepa ne izpustila. Z velikim naporom je končno dosegel vodno cev in se izpral.

Neki potapljač je imel opravka v globini 52 metrov ob potopljeni podmornici. Ko je svoje delo opravil, se je dal počasi dvigniti. Vse je bilo v redu. V globini pri sedemnajstih metrih je moral dvajset minut čakati; sedel je na svoj oder in bingljal z nogami. Začutil je, da je nekaj zadelo ob njegovo desno nogo. Pogledal je v mrak pod seboj in zagledal precejšnjega soma. Vstal je, se z levico oklenil vrvi in potegnil z desnico svoj potapljaški nož, da bi bil za vsak slučaj oborožen. Som je plaval počasi okrog odra, bodisi, da je čakal ugodne prilike, bodisi da si njegov nagon ni bil prav na jasnem, ali bi bil stvor za morskega volka užiten ali ne. Končno je izginil navzgor, kar je potapljač telefonično javil ladji, od katere je bil spuščen. Moštvo je zvabilo pošast navzgor in jo ujelo.

Razgled na morskem dnu je odvisen od najrazličnejših okoliščin. V zmerni globini se zdi slana voda bela, globlje zelena. V velikih globinah vlada tema. Svetloba je odvisna tudi od neba in dna. Če sije sonce, se na peščenem ali kamnitem dnu še v globini 40 metrov prav razločno vidi do tri metre naokrog. Če je pa oblačno in je dno mehko in grezovito ali celo poraslo z algami in morskimi mahovi, je že pri osmih metrih popolna tema. Tu je potapljač navezan na svoj občutek.

Lahko si pomaga tudi z močnimi svetilkami, ki pa niso posebno priljubljene, ker je zelo nerodno ravnati z njimi. Če so vdelane v obleko, ne svetijo tja, kamor bi bilo treba, če so pa proste, jih je težko namestiti, ker je mnogo opravka z žicami in podobno. Poleg tega zelo ovirata razgled tudi grez in rastlinje, ki ju potapljač pri delu seveda bolj ali manj zbrozda.

Vodne rastline so navadno samo ob obalah; le malo jih je, ki rastejo v večjih globinah. Morska trava uspeva samo tam, kjer doteka sveža voda. Ta trava je do sedem metrov dolga in je potapljaču največja ovira pri delu, ker se ovija okrog njega. Lahko mu postane celo usodna.

V splošnem je potapljaški poklic zelo zanimiv, vendar pa je brez dvoma eden najtežjih in najnevarnejših.

ZDRAVNIŠKA

Neki kirurg se je hvalil v družbi:

»Pred dvema mesecema sem imel pacienta, ki mu je bila noga kompliciran zlomljena, in prejšnji teden je pri atletskih tekmah skakal že meter visoko!«

»Razumem, razumem,« pravi nekdo, »najorže je dobil vaš račun — ne?«

Pjér:

Vprašujoči pogledi

Drobne kaplje so enakomerno trkale na šipe in jih močile, da so bile še bolj motne in neprozorne. Sobo je objemala ona težka tema, ki se včasih tako močno zgosti, da je v sobi moreče. Milijon misli drsi po glavi, se zatikajo v možgane, izletavajo in se gube nekje pod stropom ali ob mrzlih oknih izletavajo v noč, vso globoko in tujo.

Tedaj se često spominjam svetlih ali temnih slik minulih dni. Radost mi objema srce ali ga stiska in izžema. Neprijeten dotik nečesa nerodnega, nepremišljenega in hladnega, da se nehote stresem in se vprašam: »Čemu sem to storil? Ali bi ne bilo kako drugače bolje?«

In domišlijija se mi besno podi po možganih, jih prevrača, trga, meša, da me boli glava, a kljub temu mi tedaj stopajo pred oči lepe, svetle slike.

Tako je bilo tudi tedaj, ko sem stal pri oknu in gledal na umirajoče kaplje, ki so ob dotiku gladkega, sivega pločnika izginjale in se potapljale v njegovo sivino. Iz teme preteklosti mi je vstal dogodek, ki mi je povzročil tresljaj v srcu in je mrzlo zazvenelo.

*

Mlada gospa je stanovala v isti ulici kakor jaz in tega nisem vedel prej. Nevede sem vsako jutro hodil mimo njene hiše, visoke in starinske, z močno izstopajočimi prizidki in oblomljenimi karnisami, z odpadajočim ometom in razpadajočimi zidovi. Stala je mirno in samotno kakor poslednji Mohikanec iz baročne dobe. To je bila edina hiša, ki je bila še taka v našem meglenem mestu...

In ko sem nevede tako hodil, sem se oziral po oknih, katerih stekla so se hladno lesketala in so bila vedno zaprta. A opazil nisem nič zanimivega, razen plešaste glave, ki je zrla vsako jutro na prazno ulico in zaspano zehala.

Gospa je bila žena, ki mi je ugajala. Ne samo ugajala. Ljubil sem jo, čeprav še nisem govoril z njo, čeprav je od blizu še nisem videl. Bila je srednje postave, majhne glavice, temnorjavih las in bleščečih oči. In če sva se srečala kje na ulici ali v parku, me je gledala dolgo, vprašujoče, milo in nežno kakor bi bila že davna prijatelja...

In tedaj sem opažal v njenih očeh globino, a ne temno, ampak svetlo in sončno kakor jasen poletni dan. In zdelo se mi je, da sedim ob tihi noči na obali morja, valovi pa so zaspali in ne butajo več ob skale. In tako tiho je, tiho. Počasi se dviga luna izza morja. Leno, zaspano kuka izza gladine, lahek veter pa prinaša sladki vonj po cipresah, oljkah in smokvah. Nekje daleč, na otoku, udarja ura, enkrat, dvakrat... in potem je spet vse tiho. Morje pa se ogrinja s srebrom, lesketče se in prav lahno valovi.

In srce objame skrivnost, a ga ne stisne, da bi bolno zaječalo, marveč ga nežno ovije kakor s prozorno tenčico. Zastrmim se v morje. Ne da bi trenil z očesom, dahnem: »Kako lepo je!«

In ko me ona gleda, prav tako zašepečem kakor bi videl morje pred seboj in bi bila okrog mene tišina... »Kako krásna je!«

Pogosto sem jo srečaval sámo. Toda bal sem se jo odgovoriti, pregnati oni tihi mir, ki je vladal med nama, ko sva gledala drug drugemu v oči. Bal sem se je kakor učenec, ki se boji biti vprašan, ko ne zna naloge, bal sem se nje, stroge učiteljice, ki bi me neusmiljeno zavrnila, če bi le zinil. Glas, ki mi je že davno divjal v prsih, glas, ki je žgal srce, ki se je hotel iztrgati in planiti pred njo.

Nekoč se mi je nasmehnila, ko me je zagledala. To je storila enkrat samkrat, zelo hitro in minljivo. In me je spet gledala, gledala vprašujoče, kakor bi hotela reči: »Čemu molčiš?« In tedaj sem izpregovoril. A izrekel sem samo eno besedo, pa ji je že vprašujoči pogled ugasnil in je bil zdaj radoveden, prav tak kakor ga imajo tisočere ženske, pogled, ki ne izraža nič, ne sovraštva, ne ljubezni.

Odgovorila mi je tako vsakdanje in dolgočasno, kakršno je bilo moje vprašanje. In tedaj mi je zazvenela v srcu struna otožnosti, da mi je bilo po tem odgovoru neprijetno in žal, da sem jo ogovoril.

Bilo je v parku. Sonce se je nagibalo k zatonu, oblaki so naglo bežali proti vzhodu kakor bi se bali, da bi sonce na lepem izpremenilo svojo smer in bi se vrnilo, da bi nastalo spet jutro, vroče in soparno...

Listje je lahno trepetalo, se lesketalo v mavričnih barvah kakor bi bilo z oljem polito in je nemo zrlo v nebo. Beli pesek po poti, razgret od popoldanskega sonca, je bil mrtev in tih.

Gospa je sedela na klopi in čitala knjigo. Ko sem šel mimo, se mi je zazrla v oči, se nasmehnila, da sem izpregovoril. Privolila je in sem se vsedel poleg nje. Tedaj pa je pritekel otročiček s svetlimi, nakodranimi lasmi, sovražno me je pogledal in vprašal:

— Mamica, kdo je ta gospod?

In mamica se je samo nasmehnila; ne da bi kaj odgovorila, se je ozrla name. Tedaj sem se ji predstavil, lahno je zardela in povesila oči. Otrok pa je stal in gledal, ker ni razumel, čemu sem se predstavil in čemu je mamica zardela. Potem se je spet obrnil k meni in rekel:

— Ti ne smeš tako gledati mamice, očka bo hud!

In mamica je še vnovič zardela, da so se ji celo oči zaiskrile in je strogo opozorila otroka:

— Mitja, ne govori neumnosti!

In Mitji je bilo najbrž nerodno, da se je muzal, nato pa stekel in se skril za grmom.

Gospe je bilo najbrže bolj nerodno kakor otroku.

— Veste, moj mož je zelo ljubosumen...

In ko mi je to rekla, se mi je zazdela še lepša.

— Oprostite, sem govoril s tresočim se glasom, — potem... potem... če vam ni prav, pač pojdem.

In sem vstal. Ona pa, kakor da se je ustrašila, je skočila s klopi, me otožno pogledala in odgovorila:

— Ne, nikakor, ostanite!

Pri tem se je dotaknila moje roke, da sem vztrepetal. In sem ostal.

Govoril sem mnogo, a čutil sem, da nisem duhovit. Smehljala se je in smejala in me ljubo gledala. In tedaj sem bil srečen, da nisem več sam. Komaj pa sem se tega zavedal, ko je zakričal otrok, ki se je podil po zeleni, mehki travi za belim metuljem:

— Mamica, očka gre!

Gospé je ugasnil smehljaj in je nalahko pobledela kakor da je zagrešila kaj zmotnega. Jaz sem obmolknil.

Po poti, posuti z belim peskom, se je počasi zibal majhen, okrogel mož, z okroglo, na soncu se svetečo plešo. In ko je prišel do klopi, je bil njegov pogled oster in mišice na obrazu so trepetale. Stopil je k otroku in ga nekaj vprašal. Otrok je razširil oči, pogledal mamico, nato mene in zajecljal:

— Ne... nič... Le za roko sta se držala...

Nato je gospod pristopil k meni. Spoznal sem ga. Bil je moj nekdanji strogi profesor.

— Pojdite! — je strogo velel, kakor v šoli.

Plaho sem vstal, se priklonil gospé, ki me je žalostno gledala in mi prikimala z glavo.

In ko sem odhajal, sem čutil, kako se njegove oči vpijajo v moj hrbet. Ob strani pa sem začutil nežen trepet in čul lahek vzdihljaj, ki se je iztrgal iz prsi ljubeče žene.

Danes, ko sem se spomnil vsega, mi je bilo močno neprijetno, da sem bil osramočen pred ženo, ki me je vedno vprašujoče gledala.

Po tistem dogodku je nisem več videl. Pravijo, da je odpotovala... Včeraj pa sem čul, da se je ločila in živi z nekim mladim gospodom. Morda je tudi njega izprva vprašujoče gledala in mu je prikimil gospod, da bi se pobral, toda mladi mož ni šel.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.